בעזהשי"ת

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם

ע"ד הסלולה של

רביה"ק **מוהר"ן מברסלב** זי"ע

מאת הרה"ח ר' **לוי יצחק בענדער** ז"ל

מתובל בסיפורי עובדות
מאנ"ש מדורות הקודמים

קונטרס

קס"ד

יו"ל: ב' כסלו ה'תשפ"ז לפ"ק

מכון
טעם זקנים
שיחותיו של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

שינון ליקוטי־מוהר״ן בעל־פה

כשרבינו היה סמוך על שולחן חותנו

געלייגט דעם טלית פאר תפילין

׳כיום אתמול׳ - אזוי ווי א נעכטן

׳מחובר לטהור - טהור׳

זיך געשעמט צו בעטן פרנסה

דריי מופתים

ישוב הדעת

אין דעם אַלקער

ביז מען ווארפט ארויס די קישעלעך

דעם רבי׳ן א בענקל

דו האסט רחמנות?!

אָן הענט און אָן פיס

הערות והארות מתקבלות
בחפץ לב, נא להתקשר אל:
יוסף מענדל האָס
מאנסי ארה״ב
1-845-200-0443
(ארה״ק: 3456-257-072)

©
כל הזכויות שמורות

לקבלת הקונטרס וכן
ההקלטה (MP3) של השיעור,
יש לפנות דרך האיימייל:
Rlyb148@Gmail.Com

כדי ליטול חלק בהוצאות
העתקת הטייפס ולהדפיסם,
וכמו־כן כדי לקבל את
הקונטרסים דרך הדואר (בכל
שבועיים) במחיר חודשי של $30
יש להתקשר:
(+1) 845-323-9216

ניתן להאזין לכל השיחות שי״ל על־ידינו:
בקו ׳מערכת ברסלב׳
ארה״ק: 02.560.7387
ארה״ב: 646.585.2985
ענגלאנד: 0330.390.0487
בעלגיע: 03.808.1775
לשמיעת השיעור
המצו״ב יש להקיש:
#2.1.2.1.1 ואח״כ #164

בס"ד

שיחת חיזוק

פרשת במדבר שנת תשל"ח

(טייפ מס' 337#)

שינון ליקוטי־מוהר"ן בעל־פה

(חסרה ההתחלה; כפי הנראה עונה על השאלה אם רבינו רצה שילמדו ליקוטי מוהר"ן 'בעל פה'[א]) **מען האט נישט געהאלטן פון דעם, נאר פשוט געדענקען דעם טייטש פון דעם רבי'ן, ווי דער רבי טייטשט עם איין, אבער פונקט מיט דאם לשון? - דאם איז א מין 'שלא לשמה'.**

(אחד הנוכחים: אבער דער דיבור איז אמת - אז מען קען ליקוטי מוהר"ן אויסעווייניג וועלן - [ב]) **דאם איז עפעם אנדערש.**

וואם מיינט מען 'אויסעווייניג'?! איך וויים אזעלכע וואם האבן געקענט אויסעווייניג (דאם לשון) **- און אז מען האט אים געגעבן א פרעג א 'רבה בר בר חנה' האט ער נישט געקענט אויסטייטשן דעם 'רבה בר בר חנה'. דער 'אויסעווייניג' איז אַן אנדערע זאך.**

[א] עיין חיי מוהר"ן אות שמ"ו: וְאָמַר שֶׁטּוֹב לִקְבֹּעַ לְעַצְמוֹ שְׁנֵי שִׁעוּרִים לִלְמֹד סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שִׁעוּר אֶחָד פָּשׁוּט לִלְמֹד בִּמְהִירוּת הַרְבֵּה מְאֹד **כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׁגוּר בְּעַל פֶּה**, וְשִׁעוּר אֶחָד לִלְמֹד בְּעִיּוּן גָּדוֹל; גם עיין ימי מוהרנ"ת חלק א' אות כ"ט: וּפַעַם אַחַת נָסַעְתִּי עִמּוֹ וְדִבֵּר עִמִּי מֵעִנְיַן הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ שֶׁנִּדְפַּס בְּסָמוּךְ וְשִׁבַּח אוֹתוֹ מְאֹד וְאָמַר מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נִדְפַּס **צְרִיכִין לִלְמֹד אוֹתוֹ מְאֹד עַד שֶׁיִּהְיֶה שָׁגוּר בְּעַל פֶּה** וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר.

[ב] עיין שיש"ק (ישן) ח"ב, אות תקע"ב: סִפְּרוּ לְמוֹהַרְנַ"תְ שֶׁרַבִּי גְּדַלְיָה וָולְוָול לוֹמֵד שֻׁלְחָן עָרוּךְ עִם הַמָּגִינִּים וְחוֹזֵר עֲלֵיהֶם הַרְבֵּה כְּדֵי לָדַעַת אוֹתָם בְּעַל פֶּה, אַחַר כַּךְ כְּשֶׁרָאָהוּ מוֹהַרְנַ"תְ אָמַר לוֹ: **"לְמַד גַּם אֶת הַלִּקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן עַד שֶׁתֵּדַע אוֹתוֹ בְּעַל פֶּה, כִּי כְּשֶׁתְּנוּחַ בַּקֶּבֶר וְתַרְגִּישׁ הַתּוֹלַעַת שֶׁבָּאִיבָר וְהָעָצֶם הַזֶּה מוּטְבַּע הַלִּקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן הִיא לֹא תִּקְרַב אֵלֶיךָ"**. [עיין עלים לתרופה במכתב מיום ג' תרומה תקצ"ה: וּצְרִיכִין לִקְבֹּעַ תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים בַּלֵּב כָּל כָּךְ עַד אֲשֶׁר אֲפִלּוּ אַחַר מֵאָה שָׁנִים כְּשֶׁיִּגִּיעַ הָעֵת לִכְנֹס **בַּקֶּבֶר** וְלִשְׁכַּב שָׁם **גַּם שָׁם יִחְיֶה אֶת עַצְמוֹ בְּדִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים**, וְכֵן לְעֵת הַתְּחִיָּה וְלָנֶצַח, וּלְקַיֵּם בְּהִתְהַלֶּכְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה תַּנְחֶה אוֹתְךָ, בְּשָׁכְבְּךָ בַּקֶּבֶר תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וְהַקִיצוֹתָ וְכוּ'].

(ר׳ מאיר קארליבאך: רבי אברהם ר׳ נחמנ׳ס האט גע׳חזר׳ט משניות, ש״ך, מיט אלצדינג, מיטן לשון?)
איך וועל דיר זאגן, ער איז געווען א הייליגער מענטש; ער האט נישט געהאט קיין שום אנדערע דביקות נאר אין אויבערשטן אליין, ממילא איז עם אריין אין זכרון, פארשטייסט?! אז דער מענטש האט אנדערע דביקות'ן צו נארישקייטן, האקט עם איבער דעם זכרון, קען נישט זיין אז דער זכרון זאל ליגן אזוי ווי ער דארף ליגן[ג].

אבער איך וויים נישט צו ער האט גע׳חזר׳ט אויסעווייניג. וועדליג איך האב אים געקענט וויים איך נישט צו ער האט געקענט פשוט נעמען חזר'ן די וועדטער - ניין.

ער האט אסאך געלערנט אין דער יוגנט, ער האט אסאך געלערנט, און דער מח איז געווען א הייליגער מח, איז געווען ביי אים 'כמונח בקופסא', וואס אז מען לייגט עפעס אריין - ליגט עס!

(אחד הנוכחים: דעם רבי'נס דרך הלימוד איז דאך אזוי, מען זאל לערנען און לערנען ביז עס גייט אריין אין קאפ) יא, יא, דער רבי האט נישט געהייסן חזר'ן אויסעווייניג[ד].

(אחד הנוכחים: לערנען און נאכאמאל לערנען!) וועט עס ממילא בלייבן אין מח; דערצו דארף מען זיין אַן ערליכע איד אויך.

אסאך זאגן אז די אלע וואס חזר'ן אויסעווייניג האבן נישט קיין עמקות אין לערנען, ווייל דאס חזר'ן אויסעווייניג מיט דעם לשון נעמט צו דאס עמקות פון לערנען, דאס האקט איבער דאס עמקות פונעם לערנען.

דעם רבי'נס זאך איז אויך אזוי; אז איך וויל האבן אַן עמקות און א געפיל - -

---

[ג] עיין ליקוטי מוהר"ן סי׳ ק"י: כִּי הַתּוֹרָה הִיא רוּחָנִיּוּת. וַאֲשֶׁר זַךְ יָשָׁר פָּעֲלוֹ. וְשִׂכְלוֹ רוּחָנִי. יָכוֹל לִתְפֹּס כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ. וְלֹא יִשְׁכַּח דָּבָר. כִּי דָּבָר רוּחָנִי אֵינוֹ תּוֹפֵס מָקוֹם. וְיכוֹלָה הַתּוֹרָה לְהִתְפַּשֵּׁט וְלִשְׁכֹּן בְּשִׂכְלוֹ. אַךְ מִי שֶׁהוּא מְגַשֵּׁם דִּבְרֵי הַתּוֹרָה. וְעוֹשֶׂה מִמֶּנָּה מַמָּשׁוּת. אֲזַי יֵשׁ לָהּ שִׁעוּר וְקִצְבָּה. כַּמָּה הוּא יָכוֹל לִתְפֹּס בְּשִׂכְלוֹ וְלֹא יוֹתֵר. וְאִם יִרְצֶה לְהַשִּׂיג יוֹתֵר. אֲזַי יִדָּחֶה מַה שֶּׁכְּבָר נִכְנַס בְּשִׂכְלוֹ. כְּדֶרֶךְ כָּל דָּבָר גַּשְׁמִי. אִם הוּא כְּבָר מָלֵא. אִם יְמַלְאֶנּוּ יוֹתֵר יִדְחֶה מַה שֶּׁהָיָה בּוֹ כְּבָר. וּמִזֶּה בָּא הַשִּׂכְחָה.

[ד] [עיין שיחות הר"ן אות ע"ו: גַּם לֹא הָיָה מְצַוֶּה לַחֲזֹר תֵּכֶף עַל לְמוּדוֹ רַק רְצוֹנוֹ תָּמִיד הָיָה לִלְמֹד הַסֵּפֶר אוֹ הַפּוֹסֵק שֶׁלּוֹמֵד כְּסֵדֶר מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ בִּזְרִיזוּת, וְאַחַר־כָּךְ יַתְחִיל פַּעַם שֵׁנִי וְיִגְמֹר אוֹתוֹ כֻּלּוֹ. וְכֵן פַּעַם אַחַר פַּעַם].

רבי נתן האט א זאג געגעבן צו ר' אפרים'ל (בן ר' נפתלי)**: "דו פרויקע מיט דיין קעפעלע, זאל איך זיך רעכטן או נחמן זאל האבן מער געפיל אין דעם רבי'נם ספר ווי דיר?!".**

ר' נחמן (טולטשינער) **האט נישט געקענט אויסעווייניג דעם ליקוטי מוהר"ן** (הלשון)**; נאר עפעם אַן עמקות, 'ווייסן' א תורה, האט געקענט ר' נחמן מער ווי ר' אפרים'ל.**

זעהען מיר דאך פון דעם אליין ארויס, די עמקות פון דעם רבי'נם (תורות) **איז נישט ווייל איך קען דאם לשון אויסעווייניג, נאר ווייל ער איז מער אַן ערליכער איד, ליגט טאקע מער עמקות. און אז ער איז זיך מער מעמיק אין דער תורה, ליגט עם מערער.**

מיר איז אפילו קיין ספק נישטא אז די כוונה איז נישט געווען אפזאגן דאם לשון אויף אויסעווייניג.

(אחד הנוכחים: רבי נתן האט עפעס געזאגט וועגן קענען ליקוטי מוהר"ן בעל־פה?) **"אין דעם בין ליגט ליקוטי מוהר"ן", "אין דעם בין ליגט ליקוטי מוהר"ן"!**[ה]

ר' יצחק בער האט א זאג געגעבן: "ברוך ה', וואו מען עפנט נאר אויף, שיינט עם מיר!" - **שיינט מיר דעם רבי'נם דיבורים.**

מען האט גארנישט געוואלט ליידן אז מען לערנט אויסעווייניג א תורה. אינעווייניג, 'אותיות מחכימות', איז גאר בעסער צו לערנען.

עם ווערט געבראכט[ו]**, "רב נטרונאי גאון" האט געקענט גאנץ ש"ס מיטן לשון, ווארום דעמאלט איז ש"ס נישט געווען, האט ער עם איבערגעזעצט אויף דעם לשון, אויסעווייניג, גאנץ ש"ס, 'רב נטרונאי גאון', פון די רבנן סבוראי, פון די פריערדיגע גאונים נאך, נאך פאר רב האי גאון.**

דעמאלט איז געווען אזעלכע גזירות רעות רח"ל, דער אויבערשטער האט געגעבן אזא מיט סארט גאון, און מיר האבן א ש"ס, דאם איז עפעס אנדערש.

[ה] עיין לעיל הערה ב'.

[ו] ספר העתים סי' קע"ט.

דער עיקר, ברוך ה' - מיר האבן דעם רבי'נס ספרים, מען לערנט, מען קען עפענען דעם ספר און קוקן, און לערנען.

הלוואי וואלטן מיר מקיים געווען די רייד וואס מיר רעדן דא, פשוט טראכטן אין א תורה, לערנען אין א תורה, איינשלאפן מיט א תורה, הלוואי וואלט מען דאס מקיים געווען[1].

❖ ❖ ❖

כשהיה סמוך על שולחן חותנו

(לומד חיי מוהר"ן, סימן ק"ה)

> מִן יוֹם לֵדָתוֹ עַד שֶׁנִּתְגַּדֵּל וְנַעֲשָׂה בַּר מִצְוָה עַד כְּנִיסָתוֹ לַחֻפָּה, הַכֹּל הָיָה בְּקִהְלַת־קֹדֶשׁ מָעוּזְבוּז. וּכְבָר מְבֹאָר קְצָת (בְּשִׁבְחֵי הָר"ן) פָּחוֹת מִטִּפָּה מִן הַיָּם מֵעִנְיַן עֲבוֹדָתוֹ שֶׁגַּם בְּאֵלּוּ הַיָּמִים בִּימֵי קָטְנוּתוֹ מַמָּשׁ הִתְעוֹרֵר לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ'. וְהַנְּשׁוּאִין שֶׁלּוֹ הָיוּ בְּמָעְדְוָועדְיוּוקָע כִּי מִשָּׁם נִשְׁתַּדֵּךְ עִם בַּת הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַמְפֻרְסָם בְּתוֹרָה וּבְיִרְאָה מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אֶפְרַיִם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְחוֹתְנוֹ הָיָה אִישׁ נִכְבָּד מְאֹד וּמְיֻחָם מְקוֹר חֶצְבּוֹ הָיָה בְּזַאסְלַאב. אַךְ אַחַר־כָּךְ נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר עַד שֶׁקָּבַע יְשִׁיבָתוֹ בִּכְפַר אוֹסְיַאטִין...

עס איז דא "הוסיאטין" אין גאליציע, און עס איז דא "אוסיאטין" לעבן טשערנאביל.

> ...וּבִשְׁאָר כְּפָרִים שֶׁהֵם מֵהַיְשׁוּב שֶׁל מָעְדְוָועדְוּוקָע, וְהָיָה מַחֲזִיק כְּפָרִים הַנַּ"ל. וְהָיָה מְפֻרְסָם בְּשֵׁם טוֹב בֵּין כָּל הַצַּדִּיקִים הַמְפֻרְסָמִים, שֶׁכֻּלָּם נִתְאַכְסְנוּ אֶצְלוֹ, כִּי הָיָה אִישׁ חָשׁוּב מְאֹד. גַּם אִשְׁתּוֹ, הִיא חֲמוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הָיְתָה אִשָּׁה כְּשֵׁרָה מְאֹד. וְזָכָה לְהִתְחַתֵּן עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה.
>
> וְתֵכֶף בְּיוֹם הַחֻפָּה, אַחַר יְצִיאָתוֹ מֵהַחֻפָּה, הָיָה מִשְׁתּוֹקֵק וּמִתְגַּעְגֵּעַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכוּ', וְנִתְחַבֵּר תֵּכֶף עִם רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי בָּעֶר. וּמֵאָז הָיָה עוֹסֵק בַּעֲבוֹדַת

---

[1] עיין חיי מוהר"ן אות פ"ג: הוּא זְכוּת גָּדוֹל לְהָאָדָם כְּשֶׁזּוֹכֶה שֶׁיִּהְיוּ מַחְשְׁבוֹתָיו מְשׁוֹטְטוֹת בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד אֲשֶׁר אֵין עֶרֶךְ אֲלֵיהֶן; גם עיין שיחות הר"ן אות רצ"ז, וחיי מוהר"ן אות שפ"ח, שרצונו היה מאד שנלך עם התורות שגילה.

> הַשֵּׁם בַּכְּפָרִים הַנַּ"ל וְיָגַע וְטָרַח בַּעֲבוֹדַת ה' בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה וּבִמְסִירַת נֶפֶשׁ וְכוּ'. וְהָיָה נוֹסֵעַ מִשָּׁם לִפְרָקִים לְמָזְבּוּז, וְחָזַר וְנָסַע מִמָּזְבּוּז לְשָׁם.

צו דעם בעל־שם־הקדוש.

> וְגַם הָיָה דַּרְכּוֹ לְדַבֵּר לִפְרָקִים עִם אֲנָשִׁים בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְהָיָה מְעוֹרָרָם מְאֹד, וְהִמְשִׁיךְ אֶת לִבָּם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת גָּמוּר מְאֹד. וּבְרִבּוֹת הַיָּמִים וְשָׁנִים שֶׁהָיָה מִתְעַנֶּה וּמִתְיַגֵּעַ מְאֹד בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וּבְהִתְבּוֹדְדוּת בְּלִי שִׁעוּר וְנִסְיוֹנוֹת אֵין מִסְפָּר, וְהוּא עֲדַיִן הָיָה יוֹשֵׁב בַּכְּפָר הַנַּ"ל עַל שֻׁלְחָן חוֹתְנוֹ. בְּתוֹךְ כָּךְ הִתְחִילוּ קְצָת אֲנָשִׁים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו קְצָת, גַּם בִּהְיוֹתוֹ יוֹשֵׁב עַל שֻׁלְחַן חוֹתְנוֹ בַּכְּפָר הַנַּ"ל.

ווען דער רבי איז געווען ביים שווער אויף קעסט, דארטן איז שוין אויך מקורב געווארן צו אים מענטשן.

> וְהַכֹּל הָיָה בִּימֵי נְעוּרָיו מַמָּשׁ, קֹדֶם הֱיוֹתוֹ בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, כִּי הָיָה זָרִיז גָּדוֹל בַּעֲבוֹדָתוֹ וְגַם הִתְחִיל בְּקַטְנוּתוֹ מַמָּשׁ כַּנִּזְכָּר לְעֵיל.

❖

געלייגט דעם טלית פאר תפילין

(סימן ק"ו)

> וְסִפֵּר לִי רַבִּי שִׁמְעוֹן הַנַּ"ל, שֶׁתֵּכֶף אַחַר שֶׁכִּסָּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה פְּנֵי הַכַּלָּה בְּיוֹם חֻתָּנָתוֹ, הָלַךְ מִיָּד וְקָרָא כַּמָּה בְּנֵי הַנְּעוּרִים.

אמאל פלעגט זיין, פון דעם 'באדעקן' ביז דער 'חופה' האט געדויערט. היינט גייט מען דאך באלד צו דער חופה.

> וְדִבֵּר עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּיחִידוּת, וְנִסָּה אוֹתָם בְּחָכְמָתוֹ הֵיכָן הֵם עוֹמְדִים.

ער האט זיי געפרואווט 'בחכמתו' וואו שטייען זיי, וואו האלטן זיי.

וְאַחַר־כָּךְ קָרָא אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ גַּם־כֵּן בְּחָכְמָה, כְּאִלּוּ הוּא רוֹצֶה חַס וְשָׁלוֹם הַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן עָמַד מִשְׁתּוֹמֵם וְלֹא הֵשִׁיב לוֹ, כִּי הוּא לֹא חָפֵץ בְּאֵלֶּה. עָנָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאָמַר אֵלָיו: "וְכִי אֵין אַתָּה בֶּן אָדָם? מַדּוּעַ אֵינְךָ חָפֵץ בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה?" הֵשִׁיב לוֹ: "אֲנִי אִישׁ תָּם וְחָפֵץ בִּתְמִימוּת". עָנָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאָמַר לוֹ: "כְּפִי הַנִּרְאֶה שֶׁיִּהְיֶה הֶכְרוּת גָּדוֹל בֵּינֵינוּ" וְאָמַר לוֹ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: "**סָע הָאט אַפָּנִים אָז מִיר וֶועלֶן זִיךְ קֶעגֶען**".

אַחַר־כָּךְ סִפֵּר לוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁדִּבֵּר עִם אֵלּוּ בְּנֵי הַנְּעוּרִים וְנִסָּה וּבָחַן אוֹתָם – וְהִנֵּה הֵם רְחוֹקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד, אַף גַּם הֵם פְּגוּמִים וּבַעֲלֵי עֲבֵרָה רַחֲמָנָא לְצַלַּן.

וְתֵכֶף הָלַךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עִם רַבִּי שִׁמְעוֹן עַל הַשָּׂדֶה וְדִבְּרוּ יַחַד הַרְבֵּה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת גָּדוֹל, וְדִבֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דִּבְרֵי הִתְעוֹרְרוּת הַרְבֵּה "שֶׁאֵין שׂוּם תַּכְלִית בָּעוֹלָם הַזֶּה כִּי־אִם לִפְרֹשׁ מִתַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה וְלַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; וּבִפְרָט אָנֹכִי שֶׁהַיּוֹם יוֹם חֻפָּתִי וּמוֹחֲלִין לִי כָּל הֶעָוֹונוֹת, בְּוַדַּאי אֲנִי צָרִיךְ לְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשַׂי הִרְבֵּה" וְכֵיוֹצֵא בְּאֵלֶּה הַדְּבָרִים דִּבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה. וְהָלְכוּ יַחַד וְדִבְּרוּ מִזֶּה עַד הַחֻפָּה.

אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה בְּיוֹם חֻפָּתוֹ לַחֲשֹׁב עַל הַתַּכְלִית בֶּאֱמֶת!

וּמֵאָז וָהָלְאָה נִתְקַשֵּׁר רַבִּי שִׁמְעוֹן עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְהוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה דִּבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה בְּהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל, וְהָיָה מְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ לִפְרֹשׁ עַצְמוֹ מִן הָעוֹלָם לְגַמְרֵי וּלְהִתְיַגֵּעַ וְלִטְרֹחַ וְלַעֲסֹק רַק בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲבָל רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר לוֹ: "אַתֶּם בְּוַדַּאי תִּזְכּוּ לִהְיוֹת צַדִּיק מִפְּרָסָם – וַאֲנִי חָפֵץ לִהְיוֹת מְשַׁמֵּשׁ אֶצְלְכֶם תָּמִיד" וְכֵן הָיָה. אֲבָל גַּם רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה אִישׁ כָּשֵׁר מְפֻלָּג בְּמַעֲלָה, כִּי שָׁמַעְתִּי מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים, שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן כְּבָר שָׁבַר כָּל הַמִּדּוֹת רָעוֹת לְגַמְרֵי.

(השואל: דער 'יום חופתו' איז געווען דעמאלט דער טאג פון דער בר־מצוה?) **יא, אזוי זאגט מען, אז עם איז געווען אין איין טאג.**

ביי רבי נתן'ען איז געווען, רבי נתן איז געבוירן געווארן תק"מ - חמשה עשר בשבט[ח],

[ח] עיין ימי מוהרנ"ת חלק א' אות א'.

און ער האט חתונה געהאט תקנ"ג, 'שבת נחמו', ביי די דרייצן מיט א האלב יאר[ט].

אמאל איז דאס נישט געווען קיין נייעס, די חתנים פלעגן לייגן טלית פאר די תפילין, פאר דער בר מצוה, זיי פלעגן לייגן טלית פאר די תפילין.

❖

'כיום אתמול' - אזוי ווי א נעכטן

(סימן ק"ז)

> וְסִפֵּר רַבִּי שִׁמְעוֹן...

ר' שמעון איז געווארן מקורב צום רבי'ן נאך פאר דער חופה; האט ער געזאגט טאקע: "איך האב אויעקגעווארפן אלע רבי'ם, אלע גוטע אידן, און זיך מקרב געווען צו א אינגל, נאך פאר דער חופה!".

> ...שֶׁפַּעַם אַחַת, אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מִפְּרָסָם, נָסַע עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה דֶּרֶךְ כְּפַר אוֹסְיַאטִין, שֶׁשָּׁם יָגַע רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בַּעֲבוֹדָתוֹ הַגְּדוֹלָה בְּבֵית חוֹתְנוֹ, שֶׁהָיָה דָּר שָׁם...

דעם רבי'נס חדר האט די שוויגער צוגענומען[יא]. איז דער רבי אוועק קיין מעדוועדיווקע. דעמאלט איז דער רבי אלט געווען אכצן יאר. ער איז געווארן א רבי ביי די אכצן. פלעגט נאך דער רבי אמאל צופארן צו דעם דארף אוסיאטין - דארטן האט דער רבי זייער אסאך געהארוועט - 'בבית חותנו'.

> ...וְנָסַע עִמּוֹ דֶּרֶךְ הַשָּׂדוֹת וְכִיּוֹצֵא, וְהָיָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד וְאָמַר: "כַּמָּה הָיָה טוֹב לְפָנַי בְּכָאן, כִּי בְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה הִרְגַּשְׁתִּי טַעַם גַּן עֵדֶן".

דא איז מיר געווען גוט - 'בכל פסיעה ופסיעה' האב איך געפילט טעם גן עדן.

[ט] שם.

[י] עיין שיש"ק (חדש) ח"ב, אות שי"ט.

[יא] עיין להלן.

> כִּי שָׁם בְּאֵלּוּ הַדְּרָכִים הָיָה רָגִיל לֵילֵךְ וּלְהִתְבּוֹדֵד, וְהָיָה מֵצֵר וּמִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד וְאָמַר: "הֲלֹא כָּאן הָיָה טוֹב לְפָנַי מְאֹד – וְלָמָּה לִי הַפִּרְסוּם שֶׁל עַכְשָׁו?!

'וואם טויג מיר דאם פירסום?!'

> גַּם עוֹד פַּעַם אַחַת סִפֵּר בְּפָנַי, שֶׁבִּהְיוֹתוֹ בִּימֵי נְעוּרָיו, כְּשֶׁהָיָה מִתְבּוֹדֵד בְּאֵיזֶה מָקוֹם בַּיַּעַר אוֹ בַּשָּׂדֶה – כְּשֶׁחָזַר מִשָּׁם הָיָה כָּל הָעוֹלָם חָדָשׁ בְּעֵינָיו וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלּוּ הוּא עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי, וְלֹא הָיָה הָעוֹלָם נִרְאֶה בְּעֵינָיו כְּלָל כַּאֲשֶׁר מִקֹּדֶם.

אז ער האט זיך אומגעקערט פון דארט איז געווען די גאנצע וועלט ניי - א נייע וועלט.

וואם 'התבודדות' קען ברענגען - 'ישוב הדעת'!

יעדער איינער ביי וואם ער האלט, ביי וואם ער קען האלטן, איז דאם אלץ וואם ער איז זיך מער מיישב, ער מאכט מער ישוב הדעת.

"איזה חכם הרואה את הנולד"[ב]; דער וואם זעהט דעם 'נולד' - דער איז א 'חכם'; דאם איז 'ישוב הדעת'; אז עם זאל נקבע ווערן דער נולד אין דעם מענטשן, ממילא מאכט ער אַן אנדער חשבון.

דער איז א חכם, דער וואם קוקט אויף דעם עולם הנצחי, אויף דורי דורות, עם ווערט קיינמאל נישט אפגעהאקט[ג].

[ב] תמיד לב, א.

[ג] עיין ליקוטי הלכות הל' שבת ה"ו אות ג': עִקַּר הַחָכְמָה הָאֲמִתִּית הִוא חָכְמַת הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים הָאֱמִתִּיִּים שֶׁזָּכוּ לְהִתְחַכֵּם בָּאֱמֶת לַחֲשֹׁב עַל **תַּכְלִיתָם הַנִּצְחִי** לָהֶכִין לָהֶם צֵידָה לְדַרְכָּם הָאָרֹךְ עַד שֶׁזָּכוּ לָזֶה בִּשְׁלֵמוּת. כִּי זֶה עִקַּר הַחָכְמָה בֶּאֱמֶת בִּבְחִינַת "**אֵיזֶהוּ חָכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד**". שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה הוּא כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִין עַל סוֹף כָּל דָּבָר מַה יִּהְיֶה נוֹלַד וְנִצְמַח מִזֶּה הָעֵסֶק וְהַחָכְמָה וְהָעִקָּר הוּא הַסּוֹף הָאַחֲרוֹן **שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַשְׁכִּיל עַל דְּרָכָיו וּלְהִתְיַשֵּׁב הֵיטֵב מַה יִּהְיֶה נוֹלַד מִמַּעֲשָׂיו וַעֲסָקָיו בַּסּוֹף הָאַחֲרוֹן**. אֲשֶׁר לָזֶה אֵין זוֹכִין בְּשׁוּם חָכְמָה שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם עַל יְדֵי חָכְמוֹת הַצַּדִּיקִים הָאֱמִתִּיִּים שֶׁהֵם חָכְמַת הַתּוֹרָה בֶּאֱמֶת.

דער רבי רעדט דארטן אין דער תורה פון "ימי חנוכה"[יד]: 'אתמול' איז די זאך פון תשובה, "כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר". 'תשובה' האט אין זיך א כח אז טויזנט יאר איז אזוי ווי א 'נעכטן'.

וואס דער מענטש איז ווייט פון דעם אויבערשטן, איז דער זמן ביי אים גרעסער, ער האט נאך פופציג יאר, זעכציג יאר, איך האב דאך נאך צו לעבן אסאך יארן, איז כדאי אריינברענגען צו זיך תענוגים...

אבער וואס דער מענטש טוהט מערער תשובה, ווערט אלץ ביי אים דער זמן קלענער, טויזנט יאר איז אזוי ווי א נעכטן, 'כיום אתמול', ממילא וויפיל איז כדאי פאר איין טאג אוועקצוגעבן אינגאנצן?!

א מענטש אז ער ווייסט אז היינט איז זיין 'יום אחרון' וועט ער זיך נאריש מאכן דעם טאג?! ער ווייסט אז היינט איז זיין 'יום אחרון'! און אז מארגן?!

וואס הייסט תשובה? "כי אלף שנים כיום אתמול"! דאס איז דער כח פון תשובה, דאס הייסט תשובה[טו], דער גאנצער זמן ווערט ביי אים אזוי ווי א 'יום אתמול'. און וואס ער טוהט מערער תשובה, איז דער זמן קלענער און קלענער.

וואס דער מענטש איז ווייט פון תשובה, איז ביי אים א גרויסער זמן, ער האט נאך צייט צו פארברענגען, צו הנאה האבן.

[יד] ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ב' אות ד', וזל"ש: וְזֶה בְּחִינַת: גַּם מִתְּמוֹל, בְּחִינַת דִּבּוּר שֶׁל תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צ): "וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל".

[טו] עיין ליקוטי הלכות הל' מילה ה"ד אות י"ט: וְזֶהוּ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ מְהַבֵּל הַזְּמַן וְאוֹמֵר, **כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר**, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, שֶׁאֶלֶף שָׁנִים אֵינָם נֶחְשָׁבִים כִּי אִם כְּיוֹם אֶחָד ... וְעַל יְדֵי בְּחִינָה זֹאת דַּיְקָא כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים עַל זֶה בֶּאֱמֶת וּמַאֲמִינִים בָּזֶה בֶּאֱמֶת **עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא זוֹכִין לִתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה תָּמִיד** יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֲפִלּוּ מִכָּל הַנְּפִילוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כַּנַּ"ל. בְּחִינַת תָּשֹׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא עַד דְּכְדּוּכָא שֶׁל נֶפֶשׁ. וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל וְכוּ' כַּנַּ"ל ... כִּי כָּל הָעוֹנוֹת וְהָעֲבֵרוֹת שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם שֶׁמְּעוֹרְרִין חַס וְשָׁלוֹם, חֲרוֹן אַפּוֹ רַחֲמָנָא לִצְלָן, הַכֹּל נִמְשָׁךְ רַק מֵהַטָּעוּת שֶׁל הַזְּמַן שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם כְּאִלּוּ יֵשׁ לָהֶם אֵיזֶה זְמַן בָּעוֹלָם, אֲבָל בֶּאֱמֶת הַכֹּל הֶבֶל, וכו', עייעו"ש.

דער עיקר איז זיך צו מיישב זיין, ’די וועלט איז דאך פארט נישט קיין אייביגע וועלט, און דער עיקר איז דאך דער עולם הנצחי, דארף מען נאר זעהן דא טוהן די זאכן וואס עס איז דארטן חשוב‘.

יעדער איינער, וואס ער איז נענטער צום אויבערשטן, איז ווייל ער האט מער ישוב הדעת, ער איז זיך מער מיישב[טז].

❖

’מחובר לטהור - טהור‘

(סימן ק"ח)

אַחַר כָּךְ נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר וְהָיָה מֻכְרָח לְהִסְתַּלֵּק מִשֻּׁלְחָן חוֹתְנוֹ כִּי חֲמוֹתוֹ נִפְטְרָה וְלָקַח חוֹתְנוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת מִקְּהִלַּת קֹדֶשׁ מָאהְלִיב. וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ הִשִּׂיאָהּ לוֹ כִּי הוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נָסַע עִמּוֹ לָעִיר מָאהְלִיב וְעַל יָדוֹ נִגְמַר הַשִּׁדּוּךְ וְנִשֵּׂאת לוֹ. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה עָדַיִן בִּימֵי נְעוּרָיו מַמָּשׁ וְכִמְדֻמֶּה שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁהָיָה אָז בְּעֶרֶךְ שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנִים אַף עַל פִּי כֵן נָשְׂאוּ לוֹ פָּנִים קְצָת אֲנָשִׁים מֵחֲמַת שֶׁהָיָה נָכֶד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְגַם רָאוּ וְהֵבִינוּ בּוֹ בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא כְּלִי יָקָר מִפָּז וּמִפְּנִינִים. וְהַמַּשְׂכִּילִים הֵבִינוּ גַּם אָז שֶׁכַּאֲשֶׁר יִתְגַּדֵּל יִהְיֶה חִדּוּשׁ בָּעוֹלָם.

וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּמָאהְלִיב כָּךְ הָיָה, כִּי נִתְאַכְסֵן שָׁם בְּבֵית אִישׁ נִכְבָּד אֶחָד מֵהַמְקֻרָבִים לְהָרַב הַקָּדוֹשׁ דּוֹדוֹ רַבִּי בָּרוּךְ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה; וְהָאִישׁ הָיָה עָשִׁיר נִכְבָּד וְקִבְּלוֹ בְּכָבוֹד גָּדוֹל וְעָשָׂה סְעֻדָּה עֲבוּרוֹ. וְהָיוּ שָׁם עוֹד אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים מֵהַמְקֻרָבִים לְהָרַב הַנַּ"ל, וְנָתְנוּ לוֹ יַיִן לִשְׁתּוֹת וְהוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה עָדַיִן סָגוּר וְלֹא הָיָה רָגִיל לוֹמַר תּוֹרָה בָּרַבִּים, אַךְ אָז בְּשָׁעַת מִשְׁתֵּה הַיַּיִן נִתְלַהֵב לִבּוֹ וּפָתַח פִּיו וְגִלָּה לִפְנֵיהֶם דְּבָרִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים; וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם רָאוּ אֶת הַמַּרְאָה הַזֹּאת, הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמְהוּ, וְנִבְהֲלוּ מְאֹד, וְאָז הָיָה הַנִּשּׂוּאִין שֶׁל חוֹתְנוֹ וְשָׁבוּ לְבֵיתָם.

[טז] עיין ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' י': מַה שֶּׁהָעוֹלָם רְחוֹקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵינָם מִתְקָרְבִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא רַק מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם יִשּׁוּב הַדַּעַת, וְאֵינָם מְיַשְּׁבִין עַצְמָן. וְהָעִקָּר לְהִשְׁתַּדֵּל לְיַשֵּׁב עַצְמוֹ הֵיטֵב, מָה הַתַּכְלִית מִכָּל הַתַּאֲוֹוֹת וּמִכָּל עִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, הֵן תַּאֲוֹוֹת הַנִּכְנָסוֹת לַגּוּף, הֵן תַּאֲוֹוֹת שֶׁחוּץ לַגּוּף, כְּגוֹן כָּבוֹד, וְאָז בְּוַדַּאי יָשׁוּב אֶל ה'.

וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן בָּא לְשָׁם הָרַב הַצַּדִּיק הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ וּכְלַאבְּ הַנִּקְרָא בְּפִי כֹּל רַבִּי בָּעֶר בְּרַבִּי בוּנִים שֶׁזָּכָה לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִסְתַּלֵּק שָׁם. וְסִפְּרוּ לְפָנָיו כָּל הַנַּ"ל כָּל מַה שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּיו אָז, וְנִבְהַל וְנִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד וְאָמַר שֶׁיִּהְיֶה חִדּוּשׁ גָּדוֹל בָּעוֹלָם.

וּבִהְיוֹתוֹ יוֹשֵׁב בַּכְּפָר עֲדַיִן עַל שֻׁלְחַן חוֹתְנוֹ הִתְחִילוּ אֲנָשִׁים מִמְּקוֹמוֹת הַסְּמוּכִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו; וְלִפְעָמִים נָסְעוּ אֵלָיו וְהָיָה מַלְהִיב לִבָּם מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנִתְקָרְבוּ עַל יָדוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנַעֲשׂוּ אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים מְאֹד עַד הַיּוֹם הַזֶּה – אַשְׁרֵי לָהֶם!

אַחַר כָּךְ עֲדַיִן הָיָה יוֹשֵׁב קְצָת עַל שֻׁלְחַן חוֹתְנוֹ, אַךְ בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן קְצָת לֹא יָצְאָה חֲמוֹתוֹ יְדֵי חוֹבָתָהּ נָגְדּוֹ, כִּי בְּבֵית חוֹתְנוֹ הַנַּ"ל הָיָה לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה חֶדֶר מְיֻחָד בְּתוֹךְ הַבַּיִת דִּירָה שֶׁקּוֹרִין אַלְקִיר (חֶדֶר צְדָדִי קָטָן). וְשָׁם הָיָה יוֹשֵׁב וּמִתְבּוֹדֵד וְעוֹסֵק בַּעֲבוֹדָתוֹ, וְלִפְרָקִים הָיָה יוֹצֵא לַחוּץ לְהִתְבּוֹדֵד בַּשָּׂדֶה אוֹ לַיַּעַר וְכַיּוֹצֵא.

וַיְהִי הַיּוֹם וְנָסַע רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֶל הָעִיר וְהָלְכָה חֲמוֹתוֹ וְהֶעֱמִידָה מִטָּתָהּ שָׁם, כִּי רָצְתָה לִקַּח אֶת הַחֶדֶר בִּשְׁבִילָהּ. וְתֵכֶף כְּשֶׁבָּא רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְשָׁם וּמָצָא שֶׁלָּקְחָה מִמֶּנּוּ מְקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ, לֹא הָיָה יָכוֹל עוֹד לְהִיוֹת סָמוּךְ עַל שֻׁלְחַן חוֹתְנוֹ – וְאָז יָצָא מִן הַכְּפָר, וְנִכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר וְקָבַע דִּירָתוֹ בְּמֶעדְוֶוועדִיוִוקְע.

(ר׳ מאיר: מען ווייסט וואר עם זענען געווען די מענטשן וואס זענען מקורב געווארן דעמאלט? רבי נתן ברענגט: "ונעשו אנשים כשרים עד היום הזה") **רבי נתן איז דאך מקורב געווארן שפעטער אין ברסלב; איז די וואס זענען מקורב געווארן דארטן, האבן זיך געהאלטן ביז דעמאלט. עם איז דא אמאל א מקורב וואס גייט אוועק, און דא האבן זיי זיך נאך געהאלטן ׳עד היום הזה׳.**

׳התקרבות׳ הייסט, איך בין נאנט צו אים, איך גיי נישט אוועק! דאם הייסט ׳התקרבות׳, ׳פה אשב׳, איך שפיר אז דאם איז מיין תכלית, דאם איז אינגאנצן מיין חיות, אט דאם הייסט ׳התקרבות׳.

דער רבי, אין אלע צייטן האט ער געהאט די מענטשן; אט איז מען נתלהב געווארן, און שוין האט ער זיי געגעבן א בחירה - צוויי וועגן, אזוי ווי ביי דער תורה הקדושה".

ביים רבי'ן איז נישט געווען קיינמאל אז ער זאל געבן א זאך און עס זאל זיין אז עס "מוז" שוין זיין אזוי[יח]; עס איז דא בחירה, דו קענסט זיך האלטן, דו קענסט אוועקגיין; ביים צדיק איז דא דער וועג פון "צדיקים ילכו בם", אבער דער וואס האט קשיות גייט אוועק.

עס איז נישטא קיין זאך וואס עס זאל זיין שוין אויף אייביג אז דאס איז עס; נאר - אט איז ער א מלאך, ער ברענט, ער פלאקערט, אבער ער (- היצר הרע) לויפט נישט אוועק פון דיר. איי פארוואס איז איצטער מער שטילער? ער וויל איך זאל מיינען אז ער איז שוין אוועק... ער וויל איך זאל זיך איינרעדן אז ער איז שוין אוועק.

דער וואס איז א בר־דעת (פארשטייט) - ניין, ער איז נישט אוועק, ער שטייט פונדערווייטנס און ווארט טאמער וועט ער זיך קענען אריינכאפן, אבער ער איז נאכנישט אוועק. טאמער דאכט זיך דעם מענטשן אז ער איז שוין - - טויג עם נישט.

(עם קען גאר זיין אז) ער ברענט, ער ברענט, ער ברענט; (דערנאך אז) ער ווערט אפגעקילט, ווערט ער אינגאנצן דערווייטערט.

אט דאס הייסט 'התקרבות', אז מען זאל וויסן, דו ווערסט טאקע מקורב, אבער דער בעל־דבר שווייגט נישט און ער וועט נישט שווייגן, איך דארף זיך אונטערגארטלען, נישט מיינען אז דאס איז עס.

[יז] עיין ליקוטי מוהר"ן סי' ל"א אות ט': הָרַב צָרִיךְ גַּם כֵּן שֶׁיִּהְיֶה לוֹ שְׁנֵי כֹּחוֹת שֶׁיֵּשׁ לְהַתּוֹרָה סַם חַיִּים וְסַם וְכוּ', בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לְהַמִּתְקָרֵב אֵלָיו לְקַבֵּל כִּרְצוֹנוֹ, "צַדִּיקִים יֵלְכוּ, וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ". אִם הוּא מִשְׁתּוֹקֵק לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוּכַל לְקַבֵּל מֵהָרַב דֶּרֶךְ יְשָׁרָה לַעֲבֹד אֶת ה'. וְאִם לָאו וְטִינָא יֵשׁ בְּלִבּוֹ, יוּכַל גַּם כֵּן לִמְצֹא בְּהָרַב דָּבָר שֶׁיְקַצֵּץ בִּנְטִיעוֹת וְיִכְפֹּר בַּכֹּל, חַס וְשָׁלוֹם.

[יח] עיין חיי מוהר"ן אות ת"ל.

אז רבי נתן איז געווארן מקורב, (איז אויף אים איבערגעגאנגען אסאך)[יט]. **ער זאגט טאקע: "ער ווייסט נישט ווי אזוי ער האט געקענט דאס אויסהאלטן!" אזעלכע מניעות, אזעלכע התנגדות, א געוואלד.**

דער רבי האט אים אמאל געזאגט[כ]: "אריינגענארט אין זאק אריין!" (ענה רבי נתן ואמר:) **"רבי, בינדט צו שטארק איך זאל נישט קענען ארוים!".**

'התקרבות' הייסט אז מען גייט אריין אין דער זאך אריין מיט אַן 'אמת', מען זוכט אין דער זאך, אט דאס הייסט 'התקרבות', נישט נאר אזוי פון אויבן-אויף.

אז מען שטייט און מען דאוונט; דער דאוונט און דער דאוונט, און יעדער איינער דאוונט זיין דאוענען; דער לייגט אבער אריין מער כוחות אין דאוענען, ער איז מער מקושר צו די ווערטער, עס איז אַן אנדער דאוענען. פון אויבן-אויף - אלע דאוענען, עס איז אוודאי זייער גוט.

אזוי איז אין התקרבות אויך; וואס דער מענטש ליגט מער אין דער זאך, ער גראבט מערער, דעמאלט איז ער נענטער.

אויף רבי נתן'ען האט מען געזאגט[כא]: "ער איז געקומען שפעטער פון אונז - און ער האט געמאכט בעסער פון אונז!".

דער לעצטער, דער קלענסטער מקורב, איז רבי נתן געווען צום רבי'ן. ער איז געקומען שפעטער און געמאכט בעסער.

פארוואס? ביי אים איז געווען דאס 'התקרבות' גאר אנדערש; "אזא מין רבי - לאמיר זיך דערנענטערן!"[כב].

אין מעדוועדיווקע דארטן האט זיך שוין געטוהן, דער רבי האט געהאט דארטן א מעמד, און געווארן א שטיקל מפורסם, דארטן זענען מקורב געווארן די אלע גדולים,

---

[יט] ימי מוהרנ"ת חלק א', אות א'.

[כ] שיש"ק (חדש) ח"ב, אות קכ"ד.

[כא] עיין שם אות תקס"ד.

[כב] עיין שם אות קמ"ז.

רבי יודל, מיט רבי שמואל אייזיק, ר׳ בער, דער טירהאוויצער מגיד, אלץ אין מעדוועדיווקע[כג].

(אחד הנוכחים: ר׳ חייקל אויך?) ר׳ חייקל איז טאקע אויך געווען פון מעדוועדיווקע[כד], ער האט אין די ערטער דארטן געוואוינט, עס איז א קליין שטעטעלע, איך בין נישט געווען דארטן, עס איז לעבן טשעהרין, א דערפעלע.

דער רבי איז קיינעם נישט מרחק, אדרבה, ער איז יעדן איינעם מחזק. אבער יעדער איינער דארף וויסן, וואס הייסט ׳התקרבות׳? נישט זיין נאר פון אויבן-אויף, נאר אריינגיין מיט די עצות, מיט די געדאנקען, דעמאלט איז ער טאקע אנדערש מקורב.

דער רבי ר׳ אלימלך האט געזאגט אמאל: "המחובר לטהור - טהור"[כה]; אז ער איז ׳מחובר לטהור׳ - איז ער אויך ׳טהור׳. האט איינער געפרעגט דעם רבי׳ן ר׳ אלימלך, דער טהור האט דאך אזוי פיל געהארוועט ביז ער איז געווארן א טהור, און ער - - ?

(ענה לו:) "דו מיינסט אז זיין א ׳מחובר לטהור׳ איז גרינג? ווערן א ׳מחובר׳ איז אויך נישט גרינג; אזוי ווי דער ׳טהור׳ האט געהארעוועט אז ער זאל ווערן א ׳טהור׳, דארף מען אסאך הארעווען מען זאל זיין א ׳מחובר לטהור׳!".

"דו מיינסט א ׳מחובר לטהור׳ איז אזוי גרינג? עס איז נישט אזוי גרינג!"

(אחד הנוכחים: אנדערע זאגן א ׳מחובר לטהור׳ איז נאך שווערער![כו]) דאס האב איך נישט געהערט; דאכט זיך מיר אז עס איז געדרוקט אויך אזוי.

[כג] עיין להלן חיי מוהר"ן אות קי"ב.

[כד] עיין שיש"ק (חדש) ח"ד בערכו אות ק"ו.

[כה] משניות כלים פי"ב, מ"ב.

[כו] עיין ספר ׳רמתים צופים׳ על תנא דבי אליהו, פ"ג: **שמעתי מכ"ק אדמו"ר זי"ע** [- רבי בונם מפשיסחא] ששאל **להרה"ק היהודי זלה"ה** שהיה אומר **כל המחובר לטהור** וכו׳. ושאל לו, וכי הקב"ה וותרן וכו׳, ומה סברא הוא זו שבדבר קל יהיה לו מדריגת הצדיק אשר לא נהנה מהעולם הזה? והשיב לו שזה עבודה גדולה מאוד להיות דבק לצדיק האמיתי ויותר קשה מלהיות צדיק בעצמו ואין כאן ויתור כלל. ומי שהיה רגיל אצל הצדיקים האמיתים יודע ומבחין דבריו הקדושים הללו.

דער וואס ער איז א 'טהור' איז נישטא וואס צו רעדן, א 'טהור'! דער וואס ער איז, אבער נאך וואס ער איז און זיין א מחובר צו דעם טהור, דאס איז נישט קיין קלייניקייט.

מען זעהט דאך ארוים, דער אויבערשטער איז דאס חיות פון אלע וועלטן, דער אויבערשטער איז יעדן איינעם מחיה, און פונדעסטוועגן איז מען נישט אזוי נאנט צום אויבערשטן; ווייל דער אויבערשטער איז 'סתים וגליא', אט ווייזט ער זיך ארוים צו יעדן איינעם, א שַׁיין פון אמונה, און אט איז ער שוין 'סתים' כדי עם זאל זיין א בחירה[כז].

וויפיל א מענטש בעט מערער, זעהט ער מער ארוים דאס אלקות און ער איז נענטער צום אויבערשטן.

אז איינער איז געקומען צום רבי'ן, האט ער געקענט זעהן ביים רבי'ן וואס ער האט געוואלט; וואס ער האט געזוכט און געוואלט - אזוי האט ער געזעהן.

אז מען וועלט שוין אנגערופן אויף דעם נאמען, זאל עס נישט זיין 'בשם המושאל', נאר ריכטיג; דו הייסט דאך אויף דעם נאמען - זאל טאקע זיין!

דער רבי האט אזוי געזאגט[כח]: "אנדערע אז מען קומט צו זיי, ווייסט מען נישט פארוואס מען קומט, ווייסט מען נישט פארוואס מען פארט אוועק" - -

דאס התקרבות צום רבי'ן איז נישט אזוי ווי די אנדערע התקרבות צו אנדערע מפורסמים וואס מען קומט צו פארן, מען כאפט שיריים, מען פארט אוועק און שוין. דאס התקרבות צום רבי'ן הייסט, אריינגיין אין די עצות פונעם רבי'ן, אריינגיין אין די מידות, אין אלץ, דאס הייסט התקרבות.

[כז] עיין ליקוטי מוהר"ן סי' ס"ו ענין ההנהגה של בחינת 'מגלה טפח ומכסה טפחיים' אשר יש הן להקב"ה והן לצדיקים, עיי"ש.

[כח] חיי מוהר"ן אות של"ה: פַּעַם אַחַת דִּבֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְאָמַר לָהֶם: הֲלֹא כָּל הַנַּחַת רוּחַ וְהַתַּעֲנוּג שֶׁלִּי הוּא רַק כְּשֶׁאֲנִי רוֹאֶה אֵיזֶה דִּבְרֵי יַהֲדוּת וַעֲבוֹדַת ה' בְּאֶחָד מֵאֲנָשַׁי, הֲלֹא הִפְקַרְתִּי אֶת עַצְמִי וְאִשְׁתִּי וּבָנַי הַיְקָרִים, וְרַק בִּשְׁבִיל זֶה. **הַאִם לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לִהְיוֹת מְפֻרְסָם וּמַנְהִיג שֻׁקּוֹרִין** (גוטער יוד) **כְּמוֹ כָּל הַמַּנְהִיגִים שֶׁנּוֹסְעִים הַחֲסִידִים אֲלֵיהֶם וְאֵינָם יוֹדְעִים עַל מָה נוֹסְעִים, וְחוֹזְרִים וְשָׁבִים וּבָאִים וְאֵינָם יוֹדְעִים מַה בָּאִים. אֲבָל אֲנִי לֹא רָצִיתִי בְּכָל זֶה, רַק לָקַחְתִּי עַצְמִי לַעֲסֹק בָּזֶה לְהַחֲזִיר אֶתְכֶם לְמוּטָב.** הֲלֹא כְּשֶׁאֲנִי רוֹאֶה אֵיזֶה עֲבוֹדַת ה' בְּעָנְיֵי שֶׁבַּעֲנְיִים שֶׁהוֹלֵךְ בְּכוֹבַע קָרוּעַ וּמַלְבּוּשִׁים קְרוּעִים וּמְנֻעָלִים קְרוּעִים הוּא יָקָר אֶצְלִי וְכוּ' בַּקָּשְׁתִּי מְאֹד מִכֶּם הֱיוּ אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים כִּי זֶה כָּל יִשְׁעִי וְכָל חֶפְצִי.

ביים רבי'ן איז אַן אנדער סארט התקרבות, ער וואַרפט קיינעם נישט ארוים, אבער דאם הייסט 'התקרבות' - גיי אריין אינעווייניג אריין, לאז דיך נישט נארן, אט דאם הייסט 'התקרבות'.

אזעלכע מקורבים איז טאקע אין יעדן דור געווען נישט קיין סאך; אזעלכע מקורבים, אריינגיין בעומק אין דער זאך אריין, נישט לאזן זיך נארן, און וואם מערער 'הצנע לכת', וואם מערער פארבאהאלטן, וואם מער די עבודה זאל אלץ זיין נאר לה', קיינער זאל נישט ווייסן, ווי ווייט מען האט געקענט פארבאהאלטן זיך האט מען זיך פארבאהאלטן.

רבי אברהם ר' נחמן'ס איז געווען אויף די עלטערע יארן שוין א קראנקער מענטש, און אלץ נאר זיך פארבאהאלטן! נאר פארבאהאלטן! אלע יארן האט מען נישט געווואוסט וואו ער איז, נאר לה', נאר לה'! 'הצנע לכת'! אט דאם איז דער עיקר אמת. דער מענטש דארף אין דער עולם נאר זעהן עם זאל אלץ זיין באמת - 'תורת **אמת**', און אויך 'תפילה' איז 'לכל אשר יקראוהו **באמת**'[כט].

❖

זיך געשעמט צו בעטן פרנסה

(סימן ק"ט)

וְהִנֵּה בְּכָל הָעִנְיָנִים הָאֵלֶּה יֵשׁ הַרְבֵּה מְאֹד לְסַפֵּר כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים וְרִבְבוֹת מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו בְּאֵלּוּ הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים שֶׁיָּשַׁב בַּמְּקוֹמוֹת הַנַּ"ל, שֶׁאָז הָיָה עִקַּר יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיוּ לוֹ מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה קֹדֶם שֶׁהִכְנִיעַ וְשִׁבֵּר כָּל מִדָּה וּמִדָּה, וְכָל תַּאֲוָה וְתַאֲוָה.

וּמֵחֲמַת שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְהִתְקָרֵב אֵלָיו אָז רַק בְּבוֹאוֹ לְפֹה בְּרֶסְלֶב, וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים שָׁמַעְתִּי בְּסֵרוּגִין, רֻבָּם מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, וְהַשְּׁאָר מִשְּׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁהִכִּירוּ אוֹתוֹ אָז – עַל־כֵּן אֵינִי יָכוֹל לְסַפֵּר הַכֹּל כְּסֵדֶר הָרָאוּי, וַאֲנִי מֻכְרָח לְדַלֵּג הַרְבֵּה מֵעִנְיָן לְעִנְיָן.

[כט] עיין ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ב' אות ד': **הַתְּפִלָּה הִיא רַק עַל יְדֵי אֱמֶת**, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם): "קָרוֹב ה' וְכוּ' לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ **בֶּאֱמֶת**". **אֱלֹקִים זֶה בְּחִינַת תּוֹרָה** ... וְהוּא בְּחִינַת אֱמֶת, בִּבְחִינַת (מִלְאָכִי ב): "תּוֹרַת **אֱמֶת** הָיְתָה בְּפִיהוּ".

> וְכָל מַה שֶּׁיַּעֲלֶה עַל זִכְרוֹנִי לֹא אֶמָּנַע מִלְּסַפֵּר, כִּי גַּם מִמַּה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי כְּבָר נִשְׁכַּח הָרֹב.

ביים רבי'ן איז גארנישט געווען די אלע זאכן - מען זאל אריינקומען צום רבי'ן בעטן דעם רבי'ן די אלע גשמיות, פרנסה - גארנישט, נאר רעדן פונעם תכלית, מען האט זיך געשעמט.

עס איז געווען דעם רבי'נס א שוואגער, ר' צבי, ער איז געווען א גרויסער ארעמאן. ווען דער רבי פלעגט קומען קיין טשעהרין, פלעגט ער אריינגיין צום רבי'ן. ער איז געווען אַן ארעמאן, און ער האט זיך געשעמט צו בעטן דעם רבי'ן אויף פרנסה. ביז איינמאל איז אים געווען אזוי פיל ענג, האט ער געזאגט ער וועט בעטן דעם רבי'ן. איז מען געזעצן ביים רבי'ן. ווען מען איז אוועקגעגאנגען, איז ער געבליבן. זיין כוונה איז געווען ער זאל רעדן מיטן רבי'ן - 'וואם דארף ער האבן אזא דחקות ועניות?'.

ער איז צוגעגאנגען, ער האט געוואלט פארמאכן דאם קלאמקעלע אז קיינער זאל נישט אריינגיין, ער זאל קענען רעדן צום רבי'ן וואם אים פעלט.

בטבע איז ער געווען אַן 'איש-מתון', א געלאסענער מענטש, וואם ער האט געדארפט טוהן פלעגט ער זיך באטראכטן.

טראכט ער ביי זיך: **"ווי שעם איך זיך נישט? בעטן דעם רבי'ן אויף פרנסה? דער רבי וועט דאך מיר זאגן, 'נאך אזעלכע דיבורים וואם מען האט איצטער געדעדט פעלט דיר מער נישט נאר פרנסה?!' - ווי שעם איך זיך נישט?!".**

אזוי טראכט ער פאר זיך אליין, און ער טראכט ווייטער צוריק: **"זאל איך נישט זאגן דעם רבי'ן? היים איך א מין 'גונב דעת', איך מיין דאך יא און איך זאג נישט!".**

ער שטייט שוין אינמיטן וועג און ער טראכט וואם זאל ער טוהן, 'ער זאל יא זאגן דעם רבי'ן, ער זאל נישט זאגן דעם רבי'ן'.

האט דער רבי זיך אנגערופן: "דיך האב איך שוין באווארנט מיט פרנסה; דיין ברודער דארטן - אויף אים איז א רחמנות, ער וועט זיין א - - ער וועט קיינמאל נישט האבן אויף שבת!"[ל].

(ר' מאיר: ווער איז געווען דער צווייטער ברודער?) **ר' משה, עס שטייט דארטן אויסגערעכנט די נעמען. זיי זענען געווען די קינדער פון ר' אפרים'ען.**

קענן וואס רעדן מיר דא דער זאך? עס האט זיך גארנישט אנגעזעהן דער חסרון פון גשמיות, מען איז אזוי געווען מקושר צום תכלית - אז עס האט זיך גארנישט אנגעזעהן דער זאך.

❖

דריי מופתים

(סימן ק"י)

וְאֶרְשֹׁם אֵיזֶה מַעֲשִׂיּוֹת קְטַנּוֹת שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁסִּפֵּר שֶׁבִּימֵי נְעוּרָיו בְּעֵת עָסְקוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה, הָיָה חָפֵץ מְאֹד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה מַרְאֶה לוֹ מוֹפֵת לְמַעַן תִּתְחַזֵּק אֱמוּנָתוֹ יוֹתֵר וְהָיָה מַעְתִּיר וּמַפְצִיר וּמַרְבֶּה בִּתְפִלּוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה.

וְסִפֵּר שְׁלֹשָׁה מוֹפְתִים שֶׁנַּעֲשׂוּ לוֹ אָז:

אֶחָד, כִּי בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה רָגִיל לֵילֵךְ בַּחוּץ אָנָה וָאָנָה, וְעָסַק בְּהִתְבּוֹדְדוּת וּדְבֵקוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הָיָה עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ צֶלֶם גָּדוֹל שֶׁלָּהֶם, הַיְנוּ שְׁתֵּי וָעֶרֶב כְּדַרְכָּם, בִּפְרָט בַּכְּפָרִים. וְהָיָה מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מְאֹד, כִּי הָיוּ לוֹ יְסוּרִים עַל שֶׁהַשְּׁתֵּי וָעֶרֶב עוֹמֵד לְנֶגְדּוֹ בְּעֵת הִלּוּכוֹ בִּדְבֵקוּת וְהִתְבּוֹדְדוּת. וְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּעָשֶׂה לוֹ מוֹפֵת זֶה שֶׁיִּהְיֶה נֶעֱקָר הַצֶּלֶם. וַיִּגְזֹר אֹמֶר וַיָּקָם, וּפִתְאוֹם נֶעֱקַר הַצֶּלֶם וְנָפַל לָאָרֶץ.

[ל] עיין תוכן הסיפור בכוכבי אור - אנשי מוהר"ן אות א' (מחזור ב') באי"ד: עָנָה אַדְמוֹ"ר זַצַ"ל וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: **דִּיךְ הָאבּ אִיךְ שׁוֹין פַּארְזָארְגְט, דַּיִין בְּרוּדֶער מֹשֶׁה וָועט זַיִין אַ צִיכְטִיגֶער אָרִימַאן, דַּיִין חַיִּים אוֹיף אִיהֶם אִיז אַ רַחֲמָנוּת - עֶר וָועט נִיט הָאבֶּען קֵיין מֶעהְל אוֹיף שַׁבָּת!** [לְךָ כְּבַר דָּאַגְתִּי, אָחִיךָ מֹשֶׁה יִהְיֶה עָנִי מָרוּד, חַיִּים שֶׁלְּךָ עָלָיו רַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה לֹא יִהְיֶה לוֹ קֶמַח עַל שַׁבָּת] וְכֵן נִתְקַיֵּם בִּשְׁלָשְׁתָּם כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם מְכֻוָּן מַמָּשׁ כְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (וְשָׁמַעְתִּי זֹאת מִפִּי בְּנוֹ רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁשָּׁמַע זֹאת כַּמָּה פְּעָמִים מִפִּי אָבִיו בְּעַצְמוֹ).

דאם איז אויך א זאך די זאך, נישט קיין זאך פון פרנסה, נאר א זאך אז די עבודה זיינע זאל זיין שענער; וועז ער איז עוסק בעבודת ה', זאל ער נישט דורכגיין קיין קעגן א צלם.

דאם האט אים דערלאנגט צו דער עבודה, איז מקויים געווארן, עם איז אויסגעריסן געווארן דער צלם.

> הַשֵּׁנִי, מֵעֲנֵין הַדָּגִים שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לִפְנֵי הַנָּהָר וְרָצָה שֶׁיָּבוֹאוּ לוֹ דָּגִים לְיָדוֹ בְּלִי מְצוּדָה, וְנִתְקַיֵּם כָּךְ.

(השואל: פארוואס האט דער רבי געדארפט האבן די פיש?) **נישט די פיש. עם איז דא אַן ענין פון 'שידוד הטבע'; די טבע איז, אז מען וויל כאפן פיש פון א טייך, לאזט מען אריין א מין נעץ און מען כאפט פיש, דאם איז א טבע; דער רבי האט געוואלט א זאך 'למעלה מן הטבע', אז תפילה איז אזוי גרוים אז עם דארף נישט אנקומען צו דער טבע, ווייז אז מען קען פועל'ן א זאך 'למעלה מן הטבע', א 'שידוד הטבע'; ממילא איז עם אין אנדערע זאכן אויך אזוי.**

דאם אז עם זאל אים קומען די פיש אנטקעגן, דאם איז אַן ענין פון 'שידוד הטבע'.

דער רבי האט געבעטן עם זאל אזוי זיין, און עם איז אזוי געווען.

ממילא אז מען ווייסט שוין אז תפילה קען משדד זיין דער טבע, איז עם אין אנדערע זאכן אויך אזוי.

> וְהַשְּׁלִישִׁי שֶׁכַּחְתִּי, בְּמִדְרָשׁ שֶׁהָיָה מַה שֶּׁחָפַץ שֶׁיִּרְאֶה מֵת וְהִפְצִיר לְהַשִּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה, וְנִתְקַיֵּם כָּךְ שֶׁבָּא אֵלָיו פִּתְאוֹם מֵת אֶחָד, וְהוּא הָיָה שׁוֹכֵב בְּחַדְרוֹ הַיְנוּ בְּהָאַלְקִיר שֶׁלּוֹ בְּבֵית חוֹתְנוֹ. וְנִפְחַד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָז מְאֹד מְאֹד, כִּי אָז הָיָה אֶצְלוֹ פַּעַם הָרִאשׁוֹן שֶׁרָאָה בְּעֵינָיו אֶת הַמֵּת, כִּי זֶה הָיָה בִּתְחִלַּת יְמֵי נְעוּרָיו. וְגַם אָמַר אַחַר־כָּךְ שֶׁאוֹתוֹ הַמֵּת הָיָה רָשָׁע, עַל־כֵּן נָפַל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל עָצוּם מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר.
>
> וְהִתְחִיל לְצַעֵק מְאֹד בְּצַעֲקָה מְשֻׁנָּה מְאֹד וּבָאוּ בְּמֵרוּצָה אַנְשֵׁי הַבַּיִת וְרָצוּ לִכְנֹס לְחַדְרוֹ. וְלֹא יָכְלוּ לִכְנֹס מֵחֲמַת שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה סָגַר מִתְּחִלָּה אֶת הַחֶדֶר

מִבִּפְנִים. וְהֻכְרְחוּ לַעֲשׂוֹת תַּחְבּוּלוֹת לִכְנֹס. וְאֵינִי זוֹכֵר אִם סִפֵּר שֶׁפָּתְרוּ הַכֹּתֶל, אוֹ שֶׁנִּכְנְסוּ מִלְמַעְלָה מִן הַכֹּתֶל הָאַלְקִיר וּבָאוּ אֵלָיו. וְאַחַר־כָּךְ נָח מִפַּחְדּוֹ. וְאָמַר שֶׁאוֹתוֹ הַמֵּת הָיָה רָשָׁע וּבִשְׁבִיל זֶה נִפְחַד כָּל כָּךְ.

וְאַחַר־כָּךְ רָאָה כַּמָּה וְכַמָּה מֵתִים וְלֹא נִפְחַד עוֹד; מִכָּל־שֶׁכֵּן בְּסוֹף יָמָיו, שֶׁאָז נַעֲשָׂה בַּעַל הַשָּׂדֶה, שֶׁאָז בָּאוּ אֵלָיו לַאֲלָפִים וְלִרְבָבוֹת בְּלִי שִׁעוּר בִּשְׁבִיל תִּקּוּן. כִּי בָּזֶה הָיָה עוֹסֵק בְּיוֹתֵר, לְתַקֵּן נִשְׁמוֹת הַמֵּתִים וּנְשָׁמוֹת עַרְטִילָאִין שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְנְסוּ בַּגּוּף כְּלָל וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (לְקַמָּן קנא).

וְסִפֵּר שֶׁהָיָה עָנִי שָׁבוּעַ אֶחָד, וּפַעַם אַחַת לֹא הָיָה לוֹ מַה לֶּאֱכֹל בָּעֶרֶב, וְהָלַךְ בַּשָּׂדֶה כְּדַרְכּוֹ וּמָצָא **פַּאטְשַׁיילֶע** אַחַת עִם גְּרוֹשְׁן [מִטְפַּחַת עִם גְּרִיסִים] וְהֵבִיא לְבֵיתוֹ לְבַשֵּׁל. וּכְפִי הַנִּשְׁמַע מִפִּיו שֶׁזֶּה הַדָּבָר הָיָה יָקָר בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב, עַל שֶׁהָיָה לוֹ בִּטָּחוֹן בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִזְמִין לוֹ פַּרְנָסָה בַּשָּׂדֶה.

כִּי שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מִבִּטָּחוֹן, שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָיָה יוֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה מַמָּשׁ הָיָה לוֹ בִּטָּחוֹן בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּזְמִין לוֹ פַּרְנָסָתוֹ. אַךְ זֶה הַדָּבָר קָשֶׁה וְכָבֵד יוֹתֵר, הֵינוּ שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמִתִּי יַחֲזִיק הַמָּעוֹת אֶצְלוֹ, וְלֹא יְפַזֵּר מִיָּד זֶה קָשֶׁה וְכָבֵד יוֹתֵר וְכוּ'.

וְסִפֵּר לְפָנַי שֶׁהָיוּ לוֹ שֶׁלֹּשׁ מְאוֹת אֲדָמִים נָדָן שֶׁלּוֹ וְהָיָה אוֹכֵל מֵאוֹתוֹ הַמָּעוֹת עַד שֶׁכָּלוּ, וְאַחַר־כָּךְ עָבַר עָלָיו הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עָנִי וְכוּ' כַּנַּ"ל, אֲבָל בִּתְחִלָּה לֹא חָשַׁב כְּלָל, רַק עָסַק בַּעֲבוֹדָתוֹ וְאָכַל מֵהַסָּךְ הַנַּ"ל וְכוּ' כַּנַּ"ל.

מען האט געדענקט אמאל, ביים בעל־שם־הקדוש איז געווען, עם האט נישט איבערגענעכטיגט די געלט. דער רבי האט געזאגט אז דאס איז א העכערע זאך, אז די געלט איז דא - און ער איז נישט מפזר - ביז די געלט ענדיגט זיך, דאס איז א העכערע זאך[לא].

דער שטייגער איז, אז א מענטש האט שוין דאס געלט, און דאס איז זיין פרנסה, הויבט ער אָן דאגה'ן, עם איז שוין ווינציגער, עם איז שוין ווינציגער. דאס אז עם זאל

[לא] עיין חיי מוהר"ן אות תצ"ט.

אים גארנישט מבלבל זיין קיין שום זאך ביז די געלט ענדיגט זיך, דאם איז נאך א העכערער בטחון.

דאם איז אַן איידעלע זאך; אט האט מען טויזנט רובל און עם ווערט ווינציגער, און וואם עם ווערט ווינציגער איז עם נוגע אין מח; דאם אז עם זאל אים גארנישט מבלבל זיין, נישט טוהן עפעס אפילו עם ענדיגט זיך דאם געלט, דאם איז נאך א העכערער בטחון.

דער רבי האט געזאגט[לב]: **"איך האב געוואלט מיינע לייט זאלן האבן פרנסה; איי - בטחון?** [בטחון איז דאך אַן עבודה] - **וועט מען טוהן אנדערע עבודות!".**

אז איינער האט נישט קיין געלט, מוז ער דאך האבן בטחון, דאם איז דאך א געוואלדיגע עבודה.

"איך האב געוואלט מען זאל יא האבן פרנסה; איי בטחון? מען וועט טוהן אַן אנדערע (עבודה!").

❖

ישוב הדעת

דער רבי זאגט אין תורה ס"ז (תניינא)[לג]: **"וזה בחינת ההעלמה"!**

[רבי נתן האט געזעדט אמאל דער תורה - ער האט אנגעהויבן אויסצורעכענען אלץ וואם איז די 'העלמה'[לד]:] **"העלמה, העלמה, העלמה! דער אויבערשטער איז דאם**

[לב] חיי מוהר"ן אות תק"א: מִכְּבָר אָמַר שֶׁחָפֵץ מְאד שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ פַּרְנָסָה. אַף עַל פִּי שֶׁבִּטָּחוֹן גַּם כֵּן טוֹב מְאד, אַף עַל פִּי כֵן טוֹב מְאד כְּשֶׁזּוֹכִין שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲמַד פַּרְנָסָה, כִּי בְּמָקוֹם עֲבוֹדַת הַבִּטָּחוֹן בְּמָקוֹם זֶה יַעֲשֶׂה עֲבוֹדָה אַחֶרֶת. כְּלוֹמַר כִּי אִם לֹא יִהְיֶה לוֹ מַעֲמַד פַּרְנָסָה וְיִהְיֶה לוֹ בִּלְבּוּל הַדַּעַת מֵהַפַּרְנָסָה וְיִצְטָרֵךְ בְּכָל פַּעַם לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּמִדַּת הַבִּטָּחוֹן, בְּמָקוֹם זֶה יַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָה אַחֶרֶת וְהִתְחַזְּקוּת אַחֵר בִּשְׁאָר עִנְיְנֵי עֲבוֹדַת ה', וְהָבֵן. וְאַף עַל פִּי כֵן אָמַר שֶׁהָעִקָּר הוּא בִּטָּחוֹן, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: **נָאר בִּטָּחוֹן.**

[לג] וזל"ש: וְזֶה בְּחִינַת הַהַעֲלָמָה, שֶׁנִּתְעַלֵּם הַיִּפְּי וְהַפְּאֵר שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. כִּי יֵשׁ צַדִּיק, שֶׁהוּא הַיִּפְּי וְהַפְּאֵר וְהַחֵן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וכו' עיי"ש.

[לד] עיין שיש"ק (חדש) ח"ג אות תש"ל.

חיות פון אלע וועלטן, און דער אויבערשטער איז נ-ע-ל-ם! דער אויבערשטער איז נ-ע-ל-ם!".

"דער צדיק איז דער יסוד פון אלע וועלטן - און ער איז נ-ע-ל-ם! - דאס הייסט 'העלמה'!"

וואס דער מענטש איז מערער אויסגעהיליגט, איז די אמונה ביי אים שענער, דאס אלקות שיינט אים, "אבי אתה"!

דערפאר שטייט אין פסוק[לה]: "ודברת בם בשבתך בביתך" (וכו'); וועז דו זיצט אין שטוב, וועז דו גייסט אין וועג, וועז דו לייגסט זיך, וועז דו שטייסט אויף, בפשיטות, "ודברת בם" - ולא בדברים בטלים! נאר מקיים זיין די וועדטער אליין, אין שטוב, און אינדרויסן, ביים לייגן זיך, ביים אויפשטיין, אט דאס איז 'תמיד'; "וַאֲנִי תָּמִיד עִמָּךְ"![לו]

די גמרא זאגט[לז]: "הבא לטהר מסייעין אותו" - אז איינער קומט זיך מטהר זיין, העלפט מען אים. דארף יעדער איינער זעהן ער זאל זיין א 'הבא ליטהר', איך קום זיך מטהר זיין. אז איך וויל זיך מטהר זיין, וועט מען מיר העלפן.

מען זאל זיך גוט מיישב זיין פארן אויבערשטן, צו בין איך אַן 'הבא ליטהר'! אז אויבן זאגט מען אז מען וועט העלפן, וועט מען העלפן, מען העלפט.

און וואס איז 'הבא ליטהר'? אויך נאר מיט תפילה, בעטן דעם אויבערשטן![לח]

[לה] דברים ו, ז.

[לו] תהלים עג, כב.

[לז] יומא ל"ח ע"ב.

[לח] עיין ליקוטי הלכות הל' תפילת המנחה ה"ז, אות פ"ד: וְעַל כֵּן יָקָר וְחָשׁוּב מְאֹד אֵצֶל ה' יִתְבָּרַךְ כָּל הִתְעוֹרְרוּת וְהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל כָּל אָדָם מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְכַמּוּבָא הַרְבֵּה בְּדִבְרֵי רַז"ל בִּגְמָרָא וּמִדְרָשִׁים שֶׁה' יִתְבָּרַךְ מְבַקֵּשׁ מִיִּשְׂרָאֵל פְּתִחוּ לִי כְּמַחַט סְדָקִית וַאֲנִי אֶפְתַּח לָכֶם וְכוּ'. כִּי **תֵּכֶף שֶׁהָאָדָם מִתְעוֹרֵר בִּתְפִלָּה וַעֲבוֹדָה בָּאֱמֶת כָּל שֶׁהוּא**, מִתְעוֹרֵר תֵּכֶף אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא הַרְבֵּה, כִּי **הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ**. וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהִתְעוֹרֵר עוֹד, וּכְמוֹ כֵן נִמְשָׁךְ אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא יוֹתֵר וְכוּ'.

מען האט שוין אפגעציילט "פערציג טאג" ספירה! אוי - געוואלד געוואלד! "פערציג טאג" אפגעציילט ספירה! עס גייט דאך זיבן וואכן קעגן ז' נקיים[לט]; מיר האלטן "דעם פינעפטן טאג אין דער זעקסטער וואך" שוין; וואספארא 'נקיים' איז ביי מיר?! איך דארף נעמען די ז' נקיים אין די הענט, די ספירה איז ז' נקיים, און נאכדעם דארף זיין די מקוה - די גרויסקייט פון דער מקוה פון שבועות[מ].

אוי, וואויל איז דעם וואס ער איז זיך מיישב פארן אויבערשטן; וואס מען איז זיך מער מיישב - 'אשרי לו'!

וויפיל מיר רעדן דערפון, דארף מען אלץ מער רעדן און מער רעדן, אז די זאך זאל נישט זיין אלס ביי אונז. מען וועט אמאל וויסן אז אינגאנצן מיין הנהגה וואס איך האב זיך געפירט איז אלץ וועדליג איך האב גערעדט צום אויבערשטן דיבורים, מען וועט דאס נאך אמאל וויסן!

איצטער ווייסט מען דאס נאכנישט אזוי אינגאנצן, אבער אמאל וועט מען וויסן; וער שמועסט - א ברסלב'ער חסיד וועט דאס אוודאי וויסן ביי זיך; 'וואס איך בין און וואס מיט מיר טוהט זיך, איז אלץ וועדליג איך בין זיך מיישב, וועדליג איך רעד צום אויבערשטן דיבורים; אז איך וועל זיך האלטן אין דער זאך מערער, וועל איך זיין שענער'.

(מען דארף דאס) גוט אנקלאפן אין דעם גוף אז מען זאל וויסן אז דאס איז א וודאי, אז אינגאנצן מיין זאך - תורה ותפילה - און יעדע זאך, איז 'ישוב הדעת'; אז איך לערן, דארף מען אויך א 'ישוב הדעת'; אז איך לערן, איך דאוון, וואס איך טוה עפעס א זאך, דאס תמימות פון דער זאך איז 'ישוב הדעת'.

דער רבי זאגט אין א תורה[מא]: "בְּמִגְלַת סֵפֶר כָּתוּב עָלָי, לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹקַי חָפָצְתִּי". זאגט דער רבי, אז א מענטש, 'וואס' ער לערנט זעהט ער עס איז אנגעשריבן

[לט] שער הכוונות - דרושי פסח, דרוש ג'.

[מ] עיין ליקוטי מוהר"ן סי' נ"ו אות ז' בגודל מעלת המקוה של שבועות.

[מא] ליקוטי מוהר"ן סי' קכ"א: "אָז אָמַרְתִּי הִנֵּה בָאתִי בִּמְגִלַּת סֵפֶר כָּתוּב עָלַי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ" וְכוּ' (תְּהִלִּים מ). כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה וְלוֹמֵד בְּסֵפֶר, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהוּא רוֹאֶה וְלוֹמֵד, מוֹצֵא אֶת עַצְמוֹ, הַיְנוּ שֶׁלּוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ

נאר אויף אים - ׳מען מיינט מיך׳, איז א סימן - "איך וויל טוהן דיין רצון". אז "במגילת ספר כתוב עלי" - עם איז אלץ אנגעשריבן אויף מיר, איז א סימן, ׳איך וויל טוהן דיין רצון׳.

וואם מען לערנט - דאם מיינט מען מיר, דאם מיינט מען מיר. ער לערנט שולחן ערוך, משניות, גמרא, ער לערנט דעם רבי׳נס ספרים, ער לערנט מדרש, וואם ער טוהט א זאך - ׳אה, דאם מיינט מען דאך מיך׳, איז א סימן ׳ער וויל טוהן דעם אויבערשטנס רצון!׳.

"בִּמְגִלַּת" מאכט: מ׳צוה ג׳דולה ל׳היות ב׳שמחה ת׳מיד[מב]; דאם מיינט מען אויך מיך, ׳כתוב עלי׳[מג].

רבי נתן שרייבט אין די מכתבים צום זוהן[מד] - ׳דער רבי האט טאקע דיך געמיינט! ׳טאקע דיך האט ער געמיינט!׳. דער רבי זאגט: "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד" - דער ׳במגיל"ת׳ איז אויך ׳כתוב עלי׳.

דאם איז א געוואלדיגע זאך, ׳מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד׳, אז דער אויבערשטער העלפט א מענטשן אז ער קומט נאר צו דער מסקנא אז מען דארף האבן א ׳ישוב הדעת׳, מעג ער שוין זיין פרייליך, דערמיט מעג ער שוין זיין פרייליך.

מוּסָר, וְרוֹאֶה פְּחִיתוּתוֹ וְשִׁפְלוּתוֹ, בְּכָל מָקוֹם בְּאֵיזֶה סֵפֶר שֶׁהוּא בָּא וּמְעַיֵּן שָׁם, זֶה סִימָן שֶׁחָפֵץ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה, אָז אָמַרְתִּי הִנֵּה בָּאתִי בִּמְגִלַּת סֵפֶר כָּתוּב עָלָי. זֶה סִימָן לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹקַי חָפָצְתִּי כַּנַּ"ל.

[מב] ליקוטי מוהר"ן תניינא סי׳ כ"ד.

[מג] עיין שיש"ק (ישן) ח"ו, אות רע"ד: דָּרַשׁ פַּעַם רַבִּי יִצְחָק אוֹטְוואצְקָער זַ"ל עַל הַנֶּאֱמַר בְּתוֹרָה קכ"א בְּפֵרוּשׁ הַכָּתוּב ׳הִנֵּה בָּאתִי בִּמְגִלַּת סֵפֶר כָּתוּב עָלָי׳, (עיין שם). וּשְׁאָלוֹ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אִם כֵּן כְּפִי הַמְבֹאָר פְּנִים יֹאמַר נָא לִי הֵיכָן מְרֻמָּז בְּפָסוּק זֶה עַצְמוֹ הָעֲבוֹדַת ה׳ הָרָאוּי לִי, וְעָנָה לוֹ שֶׁעַל כֵּן תֵּבֵת בִּ׳מְ׳גִ׳לַ׳ת׳ רָאשֵׁי תֵּבוֹת מִ׳צְוָה גְּ׳דוֹלָה לִ׳הְיוֹת בְּ׳שִׂמְחָה תָּ׳מִיד (ליקו"מ ח"ב סימן כד). וְהוּא רָמֵז הָרָאוּי לְכָל אֶחָד לְחַפֵּשׂ וּלְדַקְדֵּק אַחַר מִצְוָה זוֹ.

[מד] עיין עלים לתרופה במכתב מיום ה׳ תצוה תקצ"ב: אֲנִי יוֹדֵעַ הָאֱמֶת **שֶׁהוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּוֵן בְּכָל דְּבָרָיו גַּם עָלֶיךָ בְּפֵרוּשׁ** וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְלֹא דַּי שֶׁיְּכוֹלִין לִצְעֹק תָּמִיד אֵיכָה שֶׁהוּא אֵיכָה שֶׁהוּא, גַּם עַל פִּי דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנִּעֲימִים וְהַיְקָרִים וְהַנִּפְלָאִים וְהַתְּמִימִים בְּתַכְלִית אֲמִתַּת עַמְקוּת הַתְּמִימוּת בָּאֱמֶת יְכוֹלִין גַּם **לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּכָל עֵת**, וְלַחֲטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְהָפְכוֹ לְשִׂמְחָה; גם עיין שם מכתב מיום א׳ ראה תקצ"ג.

כאטש ער איז נאך ווייט פון דעם 'ישוב הדעת', ער האט נאך נישט וואס ער דארף האבן, ער איז נאך זייער ווייט, אבער ווי‌באלד ער האט געמאכט ביי זיך א החלטה, ער האט געמאכט ביי זיך א החלטה - 'איך מוז זעהן זיך מיישב זיין', מעג ער 'שוין' זיין פרייליך אז דער אויבערשטער האט אים געהאלפן אז ער איז געקומען אויף דער החלטה צו מאכן א 'ישוב הדעת'.

אונז קומט דאך אוים, ווי קען מען מקיים זיין די ביידע זאכן, 'מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד', דער רבי זאגט - 'זיין בשמחה תמיד', און 'זיך מיישב זיין אזוי ווי מען דארף'? איך וויים דאך וועי איך בין, און וואו איך האלט? אזוי ווי דער אמת'ער צדיק איז גאנץ, 'לא טָעַם טעם חטא כל ימיו', בין איך דאך פארקערט, 'מכף רגל ועד ראש אין בי מתום'!?[מה]

איך דארף טאקע קומען צום צדיק וואס ער איז 'גאנץ'; טאמער האט ער עפעס א 'חסרון' - טויג שוין נישט; ווייל איך בין אזוי צעקלאפט, דארף איך קומען צו דעם צדיק וואס ער איז 'לא טָעַם טעם חטא כל ימיו', ער איז אינגאנצן 'גאנץ', פון דעם אנהויב ביזן סוף איז ער גאנץ, ממילא קען ער פארריכטן אפילו דעם וואס איז אזוי צעבראכן אז ער האט נישט אין זיך קיין איין גאנצער איבר[מו].

דערמיט אליין דארף מען אויך זיין זייער פרייליך - 'ברוך ה' וואס מען איז נישט קיין מתנגד אויפן רבי'ן, און די ספרים זענען ביי מיר חשוב'[מז]. דער רבי האט דאך געזאגט[מח]: **"אויף מיר וואלט איר געקרינגט?!"**.

[מה] על פי הפסוק בישעיה א, ו.

[מו] עיין ליקוטי מוהר"ן סי' ל' בענין שכל מה שהחולה גדול ביותר צריך רופא גדול ביותר; עיין גם שם תניינא סי' נ"ח.

[מז] עיין חיי מוהר"ן אות נ': בְּאוֹתָן הָעִתִּים שֶׁהָיָה בָּעֵת שֶׁבָּא מִלֶּמְבֶּרְג אָז דִּבֵּר עִמָּנוּ הַרְבֵּה מְאֹד מֵעִנְיַן הִתְחַזְּקוּת לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וְאָמַר אָז לָנוּ שֶׁרָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ מְאֹד מַה שֶּׁנִּצַּלְנוּ בְּרַחֲמָיו מִלִּהְיוֹת מִתְנַגְּדִים עָלָיו. וְאָמַר אָז בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים מִשְּׁנֵי תּוֹעִים הַיְנוּ מֵהַתּוֹעִים לְגַמְרֵי מֵהַתּוֹרָה שֶׁהֵם הָעַכּוּ"ם וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים וְגַם נִצַּלְנוּ מֵהַתּוֹעִים הַמִּתְנַגְּדִים הַחוֹלְקִים עָלָיו שֶׁאָבְדוּ מַה שֶּׁאָבְדוּ בְּלִי שִׁעוּר וְעֵרֶךְ וּמִסְפָּר.

[מח] שם בהמשך: וְאָמַר הֲלֹא אַתֶּם בְּוַדַּאי הֱיִיתֶם מִתְנַגְּדִים גְּדוֹלִים לוּלֵא חֲסָדָיו וְרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים אֲשֶׁר נִצַּלְנוּ מִפַּח יוֹקְשִׁים מִכַּת הַמִּתְנַגְּדִים אֲשֶׁר אִם הָיִינוּ שׁוֹמְעִין לָהֶם חַס וְשָׁלוֹם הָיָה נָאֱבָד תִּקְוָתֵנוּ חָלִילָה

אידן, גרויסע ערליכע אידן, יראים וכשרים, לומדים, זענען ווייט פון דעם רבי'נס זאך. מיר דאנקען ה' יתברך אז מיר זענען אריינגעפאלן אין דעם חלק, מיר קריגן נישט אויפן רבי'ן, מיר זענען נישט מבזה די ספרים, דארף מען זייער זייער פרייליך זיין דערמיט.

ביים רבי'ן איז נישט קיין סתירה איין ווארט מיט דעם אנדערן ווארט; מען קען מקיים זיין - 'האבן ישוב הדעת אויף יעדן זאך', און מען קען מקיים זיין - 'זיין פרייליך תמיד'.

אדרבה, דער רבי זאגט אין תורה י"מט: קומען צו 'ישוב הדעת' איז דורך 'שמחה'. 'שמחה' איז 'חירות המוחין'. אז מען וויל האבן ישוב הדעת, צובינדן דעם געדאנק צו עפעם א רעיון, און מעיין זיין אין דער זאך, און ארום רעדן דער זאך, 'שמחה' דאס איז 'עולם החירות'. אויב ער האט נישט קיין שמחה, לויפט אוועק דער געדאנק, ער קען אים נישט צובינדן, איך וויל אים צובינדן און ער לאזט זיך נישט.

זאגט דער רבי, 'שמחה' איז 'עולם החירות', דער מח איז פריי, דעמאלט קען איך אים צובינדן.

זאגט דער רבי ווייטער[נ]: **"ולבוא לשמחה הוא על ידי מה שמוצא בעצמו איזה נקודה טובה על־כל־פנים".**

וכו'. עָנָה וְאָמַר כְּמַתְמִיהַ וְאָמַר, עָלַי הֱיִיתֶם חוֹלְקִים, וְאָמַר בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן, **"אוֹף מיר וואלְט איהר גִיקְרִיגְט"**.

מט תניינא, וזל"ש: אַךְ דַּע, שֶׁעַל יְדֵי מָרָה שְׁחוֹרָה אִי אֶפְשָׁר לְהַנְהִיג אֶת הַמֹּחַ כִּרְצוֹנוֹ, וְעַל כֵּן קָשֶׁה לוֹ לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ. רַק **עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה יוּכַל לְהַנְהִיג הַמֹּחַ כִּרְצוֹנוֹ, וְיוּכַל לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ**. כִּי שִׂמְחָה הוּא עוֹלָם הַחֵרוּת, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה נ"ה): "כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ", שֶׁעַל יְדֵי שִׂמְחָה נַעֲשִׂין בָּן חוֹרִין וְיוֹצְאִין מִן הַגָּלוּת. וְעַל כֵּן כְּשֶׁמְּקַשֵּׁר שִׂמְחָה אֶל הַמֹּחַ, אֲזַי מֹחוֹ וְדַעְתּוֹ בָּן חוֹרִין, וְאֵינוֹ בִּבְחִינַת גָּלוּת, וַאֲזַי יוּכַל לְהַנְהִיג אֶת מֹחוֹ כִּרְצוֹנוֹ וּלְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ, מֵאַחַר שֶׁמֹּחוֹ בְּחֵרוּת וְאֵינוֹ בְּגָלוּת.

נ וזל"ש: **וְלָבוֹא לְשִׂמְחָה הוּא עַל יְדֵי מַה שֶּׁמּוֹצֵא בְּעַצְמוֹ אֵיזֶה נְקֻדָּה טוֹבָה עַל כָּל פָּנִים**, כַּמְבֹאָר עַל פָּסוּק: "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" (בִּלְקוּטֵי הֲרַאשׁוֹן, בְּסִימָן רפב), עַיֵּן שָׁם. וְעַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לוֹ לִשְׂמֹחַ בַּמֶּה שֶׁזָּכָה לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִין: 'בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ, וְהִבְדִּילָנוּ וְכוּ' וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת' וְכוּ'. מִכָּל זֶה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה רָאוּי לוֹ לְקַח לוֹ שִׂמְחָה לְשַׂמֵּחַ דַּעְתּוֹ כַּנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (שִׁבְּת עז:): 'בְּדִיחָא דַּעְתֵּהּ', שֶׁהוּא דָּבָר גָּדוֹל, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּקַשֵּׁר הַשִּׂמְחָה לְמֹחוֹ וְדַעְתּוֹ, **וַאֲזַי הַמֹּחַ מְשֻׁחְרָר, וְיֵשׁ לוֹ יִשּׁוּב הַדַּעַת** כַּנַּ"ל, וְגַם לְמַעְלָה נַעֲשֶׂה מִזֶּה יִחוּד גָּדוֹל עַל יְדֵי בְּדִיחָא דַּעְתֵּהּ.

קומען צו ׳ישוב הדעת׳ איז נאר דורך ׳שמחה׳, דעמאלט קען ער פירן דעם מח ׳כרצונו׳.

אז דער בעל־דבר זעהט איינער וויל אינזין האבן דעם תכלית, האט ער אסאך וועגן אים אפצוקלאפן; איין וועג זיינער איז, ׳מרה שחורה׳, ער מאכט אים מרה שחורה׳דיג - ׳דו ביסט אזוי צעקלאפט, אז דו קענסט נישט בשום־אופן ווערן גאנץ, מאך זיך נישט נאריש׳. דער בעל־דבר וועט אזוי פרום, ער קען ווערן פרום אויך, ער מאכט אים אזוי פרום, און ער זאגט אים: ׳דו וועסט נישט קענען בשום אופן אויספירן דיינם, מאך דיך נישט נאריש׳[נא].

דארף מען אים זאגן: ׳מיין רבי זאגט נישט אזוי; מיין רבי זאגט, אז איך וויל אינזין האבן דעם תכלית דארף איך זיך שטארקן מיט שמחה - איך דארף דיר נישט פאלגן; מיין רבי זאגט, אז איך וויל האבן ישוב הדעת, איז נאר מיט שמחה!׳.

דער אויבערשטער זאל אונז העלפן מיר זאלן טאקע פאלגן דעם רבי׳ן.

❖

אין דעם אַלקער

(ר׳ מאיר: וואס איז דאס אַן ״אלקיר״?) א קליין צימערל, א ד׳ על ד׳.

אז מען האט חתונה געמאכט א קינד פלעגט מען אים געבן קעסט און מען פלעגט אים געבן אַן אַלקער. אזוי ווי היינט גיט מען א וואוינונג, האט מען געגעבן אַן אלקער. דער שווער האט געגעבן דעם איידעם א פארווארפן צימערל, א ד׳ על ד׳.

[נא] עיין ליקוטי תפילות חלק שני תפילה כ״א: וּבְכַמָּה תַּחְבּוּלוֹת מִתְגַּבֵּר הַבַּעַל דָּבָר וַחֲיָלוֹתָיו עָלֵינוּ בְּכָל עֵת, **לְהַמְשִׁיךְ עַצְבוּת חַס וְשָׁלוֹם עָלֵינוּ**, וְהוּא בְּתַחְבּוּלוֹתָיו עָרֹם יַעֲרִים הוּא וּמְרַמֶּה אוֹתָנוּ, **וּמִתְלַבֵּשׁ עַצְמוֹ בְּמִצְוֹת**, עַד שֶׁנִּדְמֶה לָנוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַצְבוּת מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ **וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֶה הוּא פּוֹרֵשׁ רֶשֶׁת לְרַגְלֵינוּ**, כִּי כְּבָר לִמַּדְתָּנוּ שֶׁעַל זֶה צְרִיכִין לְיַחֵד שָׁעָה אַחַת בְּיוֹם, לְשַׁבֵּר לִבֵּנוּ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנֶיךָ עַל כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֵינוּ, אֲבָל כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה, וּלְהַכְרִיחַ עַצְמֵנוּ בְּכָל כֹּחוֹתֵינוּ לָבֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה שֶׁהוּא עִקָּר קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל.

דער אלקער איז געווען, א קליין צימערל, אין דעם איז געווען א בעטל, א צעבראכן טישל מיט א בענקל, א קעסטל, און דארט האט מען געדינט דעם אויבערשטן, און ווער עם האט געוואלט איז געווארן א גרויסער ערליכער איד אין דעם אלקער!

אזוי איז געווען אמאל, דער שווער האט געגעבן אַן אלקער, און א יאר קעסט. מען האט געקענט האבן עטליכע קינדערלעך אין דעם אלקער. מען האט געמאכט א פאָרהאַנג, עם איז נישט געווען וואו צו רירן זיך. און עם איז געווען - גרויסע ערליכע אידן זענען געווארן אין דעם אלקער.

(ר' מאיר: איר האט געוואוינט ביים שווער'ס דירה?) אוודאי, דער שווער האט מיר געגעבן אַן אלקער. די קעסט איז געווען שענער ווי דעם אלקער - ער האט געגעבן גוטע קעסט.

ער האט דעמאלט געזאגט: "אויבן וועט מען ארומטראגן זיינע קעסט!" אזא ארעמאן - און מיר געגעבן א יאר קעסט - 'כל טוב'!

איך האב גאר אליין נישט געוואוסט אז אין שטוב איז דא אזא מין ארעמקייט. זי (- זוגתו של רלו"צ) האט געגעסן צוזאמען מיט זיי, און איך האב געגעסן אליין.

נאכדעם בין איך געוואויר געווארן פארוואס זי האט געגעסן באזונדער, ווייל ביידן געבן עסן איז נישט געווען - נאר פאר מיר אליין, און אז איך וועל ווען אז זי האט נישט וואס צו עסן - איך וועל עסן א מיטאג וען זי האט נישט וואס צו עסן - וועט דאך מיר נישט באקומען, האט מען געמאכט אזוי, עסן באזונדער אזוי...

ער איז געווען א צדיק, ער האט מקיים געווען וואס ער האט צוגעזאגט, נדן געגעבן, אויסגעקליידט, און א יאר קעסט.

היינט ברוך ה' גיט מען דריי צימערן, מיט אלע באקוועמליכקייטן, מיט מעבל וואס אמאל האט מען געקענט זיך אפלעבן צען יאר וואס קאסט היינט די מעבל; היינט מאכט מען א חתונה וואס מען האט געקענט אמאל אפלעבן צען יאר מיט וואס די חתונה קאסט אפ.

אמאל - וואס חתונה? - אביסל הערינג מיט א ברויט, און מען האט געמאכט דארטן א טאפ זיסע וואסער, און מען האט געטאנצט!

אזוי ווי ביים בעטלער[נב], א גרוב - פון אויבן צוגעדעקט מיט ערד און מיסט - "און דארטן זענען זיי זייער פרייליך געווען!" - אַה - ביי דער חתונה!

אמאל איז דאס געווען, היינט איז אנדערש, די אמת'ע שמחה איז היינט נישטא.

פונדעסטווענגן קען מען זאגן אז דער אויבערשטער פירט דער וועלט וואס אמאל שענער[נג], דער אויבערשטער זאל העלפן.

❖

ביז מען וואלט ארויס די קישעלעך

(סימן קי"א)

> וְהָיָה רָגִיל לְסַפֵּר הַרְבֵּה מֵעִנְיַן מַחְשָׁבוֹתָיו שֶׁהָיוּ לוֹ אָז בִּימֵי נְעוּרָיו בְּעֵת שֶׁעָסַק בַּעֲבוֹדָתוֹ. שֶׁצִּיֵּר בְּדַעְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לִהְיוֹת מְפֻרְסָם בְּשׁוּם אֹפֶן, וְלֹא הָיָה רוֹצֶה לִהְיוֹת מְקֻבָּל כְּלָל, וְהָיוּ לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה מַחֲשָׁבוֹת בְּעִנְיָן זֶה אֵיךְ שֶׁיַּעֲלִים עַצְמוֹ מִן הָעוֹלָם וּמֵהֵיכָן תִּהְיֶה פַּרְנָסָתוֹ. וְלִפְעָמִים הָיוּ לוֹ מַחֲשָׁבוֹת שֶׁיִּחָזֵר עַל הַפְּתָחִים, וְאִישׁ לֹא יֵדַע מִמֶּנּוּ.

- קיינער זאל נישט ווייסן פון אים.

אין אומאן איז דאס געווען (בימי הרעב); אריינגעגאנגען אין א שטוב אריין בעטן א שטיקל ברויט, און ווייטער געדינט דעם אויבערשטן; דא אין ארץ ישראל פירט דער אויבערשטער אביסל שענער.

דארטן איז געווען אזא מין ארעמקייט; אז א יונגערמאן נאך דער חתונה איז אראפ פון די קעסטן, איז געווען ממש - איך גיי אויס.

[נב] עיין סיפורי מעשיות מעשה י"ג.

[נג] עיין שיחות הר"ן אות ש"ז-ש"ח.

דער רבי האט געוואלט נאר עבודת ה'; אז ער ווערט הונגעריג, זאל ער אריין אין א שטוב אריין בעטן א שטיקל ברויט, און געדינט ווייטער דעם אויבערשטן[נד].

דארטן איז געווען אלעם מער 'מסירות נפש'; יעדע נקודה וואס מען האט געדארפט טוהן אין אידישקייט, ווער שמועסט - א ברסלב'ער חסיד, איז געווען מסירות נפש ממש.

דער רבי האט דאך אזוי געזאגט קענן קעסטע: "ביז מען וואלט נישט ארוים די קישעלעך זאל מען נישט אוועקגיין!"[נה].

(למשל:) אז ער האט א יאר קעסטע, מען האט אים אפגעגעבן דארט א צימער, אַן אלקער שוין, און דאס יאר האט זיך געענדיגט, זאגט אים דער שוועד: 'גיי, איך האב דיר נישט צו געבן קיין עסן' - זאלסטו נישט גיין, נאר אז ער וועט דיר ארויסווארפן די קישעלעך שוין.

דער רבי האט געזאגט מיט דעם לשון: "ביז ער וועט נישט ארויסווארפן די קישעלעך זאלסטו נישט אוועקגיין!" האלט זיך נאך.

אזוי איז געווען, אזוי איז געווען, 'גרויסע עובדים'! ר' מענדלע ליטוואק, זי האט געבאקן בייגל און געגאנגען פארקויפן די בייגל, און ער איז געווען דער 'עובד' - וואספארא עבודה! זיי האבן עוסק געווען אין עבודות, מיט געוואלדיגע מסירות נפש!

איצטער פירט דער אויבערשטער שענער, אבער די עבודת השם וואס עס איז דארטן געווען זעהט מען נישט דא.

[נד] עיין שיחות הר"ן אות רמ"ח: אָמַר: טוֹב הָיָה לְהָאָדָם שֶׁיִּבְחַר לוֹ אֵיזֶה מָקוֹם וְיֵשֵׁב שָׁם יוֹמָם וָלַיְלָה וְיַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וַעֲבוֹדַת ה'. וּכְשֶׁצָּרִיךְ לָאֲכֹל יָרוּץ לְתוֹךְ אֵיזֶה בַּיִת וַיִּקַּח שָׁם בְּחִפָּזוֹן אֵיזֶה חֲתִיכַת לֶחֶם וְכַיּוֹצֵא לְהַעֲבִיר רַעֲבוֹנוֹ, וְאַחַר כָּךְ יַחֲזֹר לַעֲבוֹדָתוֹ. עיין גם טעם זקנים קונטרסים מ"ד קל"ג: **"דער רבי האט געזאגט: איך האב געוואלט מיינע לייט, פרנסה - זאלן זיי גארנישט טוהן, נאר עבודת השם! אז ער וועט ווערן הונגעריג זאל ער אריינגיין אין א שטוב בעטן א שטיקל ברויט, און ווייטער טוהן** (אין עבודת השם)**!"**.

[נה] עיין שיש"ק (חדש) ח"ג, אות ת"ו.

אפילו אין מיינע צייטן, אז איינער איז געווען א מלמד, איז אויך געווען אויפן ארעמען אופן, ווייל עס איז דאך 'ברסלב'. די בעלי־בתים וואס גיבן בעסער, האבן נישט געוואלט געבן (בניהם אצל ברסלב'ער). די עבודה איז אלץ געווען מיט מסירות נפש, ממילא איז עס געווען מיט מער אמת אויך.

❖

דעם רבי'ן א בענקל

(סימן קי"ב)

> אַחַר־כָּךְ נִכְנַס לְמֶעזְוועדִיוֶוקע...

- נאכדעם איז דער רבי אריין קיין מעדוועדיווקע. לפי חשבון איז דער רבי דעמאלט אלט געווען אכצן יאר.

> ...וְשָׁם נִתְקַבְּצוּ כַּמָּה אַנְשֵׁי כְּפָרִים, וְעָשׂוּ לוֹ מַעֲמָד קָבוּעַ לִתֵּן לוֹ אֶחָד רֶעגֶנדל [סוג מַטְבֵּעַ] בְּכָל שָׁבוּעַ.

יעדע וואך א גאנצע רענדל, דאס איז דריי רובל. יענע יארן דריי רוסישע רובל האט מען געקענט גוט דורכלעבן.

> וַיָּשַׁב שָׁם בְּמֶעזְוועדִיוֶוקע בְּהַשְׁקֵט וְשַׁלְוָה קְצָת, וְשָׁם הִתְחִילוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, וְנִלְווּ אֵלָיו אֲנָשִׁים רַבִּים מִיּוֹם אֶל יוֹם. וְהִתְחִילוּ לִנְסֹעַ אֵלָיו מֵהַסְּבִיבוֹת, עַד שֶׁהִתְחִילוּ לִנְסֹעַ אֵלָיו מִמְּקוֹמוֹת רְחוֹקִים, בְּעֵרֶךְ עֶשְׂרִים פַּרְסָאוֹת. כִּי אַנְשֵׁי דַּאשִׁיב נִתְקָרְבוּ אֵלָיו בְּעֵת יְשִׁיבָתוֹ שָׁם.

'אנשי דאשיב' איז רבי יודל, און רבי שמואל אייזיק, און ר' בער.

> וְכָל מִי שֶׁזָּכָה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו נִתְמַלֵּא יִרְאַת הַשֵּׁם. וְהָיָה מֵשִׁיב רַבִּים מֵעָוֹן וְקֵרְבָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל וְכוּ' וְכוּ'. וְגַם בְּמֶעזְוועדִיוֶוקע הָיָה לוֹ קְצָת מַחֲלֹקֶת, אֲבָל כָּל שׂוֹנְאָיו נָפְלוּ לְפָנָיו. וְהָיוּ שָׁם אֵיזֶה מַעֲשִׂיּוֹת עִם הָרַבָּנִים דִּשָּׁם, אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ אוֹתָם עַל בֻּרְיָן.

וויבאלד דער רבי האט שוין מקרב געווען מענטשן צום אויבערשטן, איז שוין געווען א 'קול הברה'[נו].

(לא ברור וחסר;) א מלמד איז געווען דארטן וואם האט זיך געטשעפעט מיטן רבי'ן. (אמרו לו חבריו של המלמד:) 'אז דו וועסט קענען האבן א השפעה אויף רבי נחום'ען (טשערנאבלער) אז רבי נחום זאל עפעם רעדן (אויפן רבי'ן), דעמאלט וועסטו קענען' - (- אז תצליח לעורר מחלוקת על רבינו).

האט דער מלמד שוין געהאט אין געדאנק אז ווען רבי נחום וועט קומען - רבי נחום פלעגט קומען אלעמאל - זאל ער קענען עפעם צוגרייטן.

אז רבי נחום איז געקומען, איז דער רבי געגאנגען צו רבי נחום'ען. דער מלמד האט געזעהן ווי דער רבי גייט, האט ער געזעהן עם זאל נישט קיין שום בענקל זיין. רבי נחום איז געזעצן אויף א בענקל, און קיין שום (אנדער) בענקל זאל דארט נישט זיין (ותהיה מזה פחיתות כבוד לרבינו).

ר' חייקל איז געגאנגען מיטן רבי'ן צו רבי נחום'ען. האט ר' חייקל געזעהן פונדערווייטנס ווי דער מלמד לויפט ארוים, האט ער פארשטאנען אז ער האט דארטן עפעם געטוהן...

נאכן אריינגיין האט ער געזעהן עם איז קיין בענקל נישטא, האט ער געגעבן א געשריי - א חזן האט א קול - "דעם רבי'ן א בענקל!" האט מען אריינגעברענגט א בענקל.

האט ר' חייקל דערציילט - דאם איז געווען, תחילת נאכט איז דער רבי אריין צו רבי נחום'ען, און ער איז גלייך ארויסגעגאנגען - זאגט ר' חייקל: וואם זיי האבן געדעדט - האב איך נישט געקענט הערן, נאר איך האב געזעהן דורכן לעבעלע פונעם שליסל ווי זיי זענען געזעצן, דער רבי איז געזעצן אזוי, און ר' נחום איז געזעצן אזוי (בפינת השולחן

[נו] עיין ליקוטי מוהר"ן סי' כ"ב אות ז': **וְקוֹל הַבָּרָה הוּא**; דַּע, כִּי כְּשֶׁנִּתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, אֲזַי מִתְעוֹרֵר מִמֶּנּוּ קוֹל דְּסִטְרָא אָחֳרָא, וכו' עיי"ש. גם עיין חיי מוהר"ן אות קט"ו: **וְכָל מַה שֶּׁקָּרֵב יוֹתֵר אֲנָשִׁים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הִתְגַּבֵּר הַמַּחֲלֹקֶת יוֹתֵר.** אֲבָל הוּא זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עָשָׂה אֶת שֶׁלּוֹ, וְעָלָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע לְמַעֲלוֹת גְּבוֹהוֹת וְרָמוֹת אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר כְּלָל. **וְלוּלֵא שֶׁהִתְגַּבֵּר הַקְּטָרוּג עַל הָעוֹלָם עַד שֶׁלֹּא הָיָה הָעוֹלָם כְּדַאי לִינֹק מֵאוֹר כָּזֶה וְעָמַד וּגְנָזוֹ, הָיָה נִתְגַּלֶּה גְּדֻלָּתוֹ בָּעוֹלָם וְהָיָה מַחֲזִיר כָּל הָעוֹלָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.**

מזה ומזה), א גאנצע נאכט, און איינער האט געקוקט צום אנדערן, נאר דאס האט ער געזעהן.

א גאנצע נאכט רבי נחום מיטן רבי'ן - אזא נאכט!

ער האט נישט געהערט רעדן, נאר דאס האט ער געקענט זעהן דורכן שליסל - ר' חייקל.

נו, רבי נחום טשערנאבלער איז דאך געווען א תלמיד ביים בעל־שם־הקדוש, ער איז געווען זייער גרויס אין דער וועלט, נאכדעם איז ער געווען ביים "מגיד" אויך.

דער רבי האט נישט געוואלט קיין שום פירסום; דער אויבערשטער פירט דאך אבער תמיד אויס, דער אויבערשטער האט דאך יא געוואלט, איז אזוי געווען.

(השואל: דער מלמד האט דעמאלט אויפגעהערט?) געווענטליך אז דער מלמד האט שוין געזעהן אז רבי נחום - (הוא בידידות עם רבינו), האט ער שוין געזעהן אז ער קען גארנישט מאכן.

❖

דו האסט רחמנות?!

אויך איז געווען א רב דארטן אין א קליין שטעטעלע לעבן מעדוועדיווקע, פון וואו עם פלעגן פארן עטליכע מענטשן צום רבי'ן, און דער רב האט זיי אנגעטוהן צרות, און ווען זיי זענען געקומען פון רבי'ן, האט ער זיי נאך מער אנגעטוהן צרות.

(צווישן זיי איז דארט געווען א פרנס,) דער פרנס האט געהאט א כח פון די רעגירונג אויך. דריי יאר איז ער געווען פרנס. אין די דריי יאר האט ער געהאט די דיעה. די אידן האבן אים אויסגעקליבן. אין אסאך זאכן האט ער געהאט א דיעה וואס מען האט נישט געקענט טוהן אָן אים - די בתי מדרשים, דער בית הקברות, אסאך זאכן.

אמאל זענען זיי געקומען צום רבי'ן, זאגן זיי דעם רבי'ן, זיי קענען נישט אוועקפארן צוריק, ער (דער רב) טוט זיי אָן צרות, זיי קענען נישט אויסהאלטן. ווען זיי פלעגן קומען פון רבין, האט ער זיי נאך מער געִרודפּט.

האט דער רבי געזאגט צו דעם פרנס: "דו זאלסט אים זאגן: 'דער רבי האט געזאגט, אויב דו וועסט נישט אויפהערן וועסטו שטארבן!' וועט ער דאך נישט פאלגן, וועט ער דאך שטארבן; זאג איך דיר אָן, דו זאלסט אים נישט לאזן לייגן אויפן פעלד וואו עס ליגן מענטשן, נאר ביים פארקן!" - ביים גדר, דארטן וואו עס ליגן די בעלי־עבירה, די נידריגע מענטשן ליגן דארטן, פון דער זייט.

ער איז געקומען צוגיין, האט ער געזאגט דעם רב די וועלטער וואס דער רבי האט אים געזאגט. 'וכך היה', איז ער געשטארבן. דער רב איז געשטארבן - 'פּשׁי־אַה'! א רעש, מען דארף אים מאכן א כבוד, קומען פון די שטעט ארום, "א רב איז געשטארבן", אים מאכן דעם שענסטן פלאץ.

זאגט דער פרנס: "ביים פארקן!" - "וואס?!" - זיי ווילן אים הרג'ענען - "אונזער רב ביים פארקן?" - "אזוי וויל איך; אז איר וועט מיר נישט וועלן, וועט איר מיך מאכן אויס פרנס (נאך די דריי יאר); איצטער בין איך פרנס - ביים פארקן!".

איז געווארן א געוואלדיגע געשריי דארטן, זיי זענען אוועקגעלאפן צו די רעגירונג, (וענו להם:) "איר האט אים אויסגעוועלט, עס איז זיינע דריי יאר; אז איר וועט נישט וועלן, וועט איר אים מער נישט נעמען!".

האבן זיי געזעהן אז עס איז שלעכט, האבן זיי אים אנגעהויבן צו פאלן צו די פיס - די קינדער - "אונזער טאטן - פארוואס קומט אים אזוי?!". האט ער שוין נישט געקענט פארליידן דאס רחמנות, און מען האט אים געלייגט אינמיטן פעלד.

נאכדעם האט דער פרנס זיך דערמאנט, איך וועל דאך קומען צום רבי'ן און איך האב דעם רבי'ן נישט געפאלגט - וואס זאל ער טוהן?!

אז ער איז געקומען צום רבי'ן, האט ער געזאגט צום רבי'ן: "איך האב נישט געקענט פארליידן דאס רחמנות!".

זאגט דער רבי: "דו האסט רחמנות - און איך נישט? מתים פון הונדערטער יארן זענען געקומען פאר מיר קלאגן - זיי האבן נאך אזא מיאום'ן נפטר נישט געזעהן!".

עם ווערט געבראכט, אז עס קומט א נפטר א רשע, האבן די מתים ארום אים צער[נז].

דאם הייסט א 'העלמה' אין דער וועלט! דא רעש'ט מען זיך, מען קאכט זיך וואספארא כבוד מען גייט אים געבן - -

א פסוק איז דא אין תהלים[נח]: "שָׁלַח יָדָיו בִּשְׁלֻמָיו חִלֵּל בְּרִיתוֹ". "שלח ידיו בשלומיו" - אז מען טשעפעט 'בשלומיו', דאם מיינט מען די צדיקים, איז א סימן אז "חילל בריתו"[נט].

און דער רבי האט זיך אנגערופן צו דעם פרנס: "דו האסט מיך נישט געפאלגט?" -האט דער רבי אים געגעבן אַן עונש, ער איז געווארן אזוי ווי פאר'שיכור'ט, נישט מיטן גלייכן געדאנק.

עס איז דא דיעות; א טייל זאגן אז דער רבי האט אים דאם געגעבן אויף א יאר צייט; א טייל זאגן ער האט אים געגעבן בכלל; דער רבי האט אים מעניש געווען פארוואס ער האט נישט געפאלגט.

אונזערע לייט פלעגן זאגן אז ער האט געדארפט גיין פון דער וועלט ווייל ער האט נישט געפאלגט דעם רבי'ן, נאר דער רבי האט דאם איבערגעביטן אויף דער זאך.

מען דארף זיך זייער היטן נישט טשעפען דעם אמת'ן צדיק. א פסוק איז דא[ס]: "וְלַהַג הַרְבֵּה יִגְעַת בָּשָׁר". זאגט די גמרא[סא], אז איינער איז מבזה א תלמיד חכם, איז ער נידון

[נז] עיין שו"ע יו"ד סי' שס"ב: "אין קוברין רשע אצל צדיק וכו'. והיא על פי גמ' סנהדרין מ"ז ע"א. גם עיין ספר חסידים סי' תש"ה: "מעשה בת"ח צדיק שקברוהו אצל מי שאינו הגון, בא הצדיק לכל בני העיר בחלום: הריעותם לי שקברתוני אצל בית הכסא שריחו רע וכו'".

[נח] נה, כא.

[נט] עיין ספר 'שפתי צדיקים': **בשם הבעש"ט זלה"ה**. "שלח ידיו בשלומיו חלל בריתו". מי ששולח ידיו בשלומי אמוני ישראל ובאנשים כשרים זה סימן שבוודאי חילל בריתו והוא נואף.

[ס] קהלת יב, יב.

[סא] עירובין כ"א ע"ב.

'בצואה רותחת' - אין א גיהנום פון 'צואה רותחת'[סב].

די גמרא מאכט א חשבון[סג], מצרים איז ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה, און כוש איז אזויפיל מאל גרעסער, און דער גן איז איז אזויפיל גרעסער פון כוש, און דער גיהנום איז נאך מער ווי אלע, נמצא איז די וועלט קעגן יענע וועלט אזוי ווי א 'כיסוי קדירה'.

אזוי גרויס איז דער גיהנום, און דארטן איז דא געוג פלעצער... עס איז דא א גיהנום פון 'צואה רותחת' אויך; אז מען איז לועג אויף דברי חכמים איז 'נידון בצואה רותחת'.

אזא העלמה איז די וועלט, "**גַּם אֶת הָעֹלָם נָתַן בְּלִבָּם**"[סד], די וועלט הייסט 'עולם' על שם 'העלמה'. דער ווארט 'עולם' איז טייטש 'העלמה', מלשון 'נעלם'[סה].

דארטן וועט מען נישט נתפעל פון א לויה פון הונדערט-טויזנט מענטשן, דארטן איז אַן 'עלמא דקשוט', די אמת'ע וועלט. פארקערט, עס איז א גמרא דא[סו], אז עמיצער וועט נקבר נישט בכבוד גדול, איז דאס גאר א סימן טוב.

[סב] עיין ליקוטי מוהר"ן סי' ס"א אות א': 'הַלּוֹעֵג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים נִדּוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְלַהַג הַרְבֵּה יְגִיעַת בָּשָׂר". **וְהוּא מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה**, כִּי הוּא אֵינוֹ מַאֲמִין בְּדִבְרֵיהֶם, וּמַלְעִיג עֲלֵיהֶם, וְדִבְרֵיהֶם הֵם אַךְ לְמוֹתָר אֲצָלוֹ, עַל כֵּן נִדּוֹן בְּמוֹתָרוֹת.

[סג] תענית דף י' ע"א: תָּנוּ רַבָּנָן, אֶרֶץ מִצְרַיִם הַוְיָא אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה. וּמִצְרַיִם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּכוּשׁ, וְכוּשׁ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בָּעוֹלָם, וְעוֹלָם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּגַן, וְגַן אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּעֵדֶן. וְעֵדֶן אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּגֵיהִנָּם. נִמְצָא כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּכִסּוּי קְדֵרָה לְגֵיהִנּוֹם. [וְיֵשׁ אוֹמְרִים], גֵּיהִנּוֹם אֵין לוֹ שִׁיעוּר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים], עֵדֶן אֵין לוֹ שִׁיעוּר.

[סד] קהלת ג, יא.

[סה] עיין מדרש תנחומא פר' קדושים סי' ח': אָמַר שְׁלֹמֹה, **אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ גַּם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם** (קהלת ג, יא), הָעֹלָם כְּתִיב, חָסֵר וָא"ו. מַהוּ כֵן. אִלּוּלֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶעֱלִים מִלִּבּוֹ שֶׁל אָדָם אֶת הַמִּיתָה, לֹא הָיָה אָדָם בּוֹנֶה וְלֹא נוֹטֵעַ, שֶׁהָיָה אוֹמֵר, לְמָחָר אֲנִי מֵת, לָמָּה אֲנִי עוֹמֵד וּמִתְיַגֵּעַ לַאֲחֵרִים. לְפִיכָךְ הֶעֱלִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִלִּבּוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם אֶת יוֹם הַמִּיתָה, שֶׁיְּהֵא אָדָם בּוֹנֶה. זָכָה, יִהְיֶה לוֹ. לֹא זָכָה, לַאֲחֵרִים.

[סו] סנהדרין דף מ"ז ע"א.

אָן העָנט און אָן פּיס

"לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר"[סז] - עם זאל נישט זיין אין דיר דער 'אל זר'. ווי קען זיין אין א מענטשן אַן 'א"ל זר'? אַן 'אל זר' וועט זיך אריינלייגן אין א מענטש? נאר עם איז דא זאכן וואס דאס הייסט 'עבודה־זרה', "כל המתגאה כאילו עובד עובד עבודה זרה"[סח]; "כל הכועס כאילו עובד עבודה־זרה"[סט]; "המחליף בדיבורו כאילו עובד עבודה זרה"[ע]; זאגט דיר דער פסוק: "לא יהיה בך" - עם זאל נישט זיין אין דיר דעם "אל זר"[עא].

אז דער אויבערשטער העלפט, מען איז זיך מיישב פארן אויבערשטן, 'ישוב הדעת', זעהסטו אז עס איז דא אַן 'אל זר'; דארף מען שרייען צום אויבערשטן.

עס איז געווען אמאל א שלש סעודות (בשבועות הגדול) - האט רבי נתן געשריגן: **"כלב ארוים פון דא! כלב ארוים פון דא!"**[עב].

א פסוק איז דא[עג]: **"וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, וְהֵמָּה רֹעִים לֹא יָדְעוּ הָבִין".** מען זאגט דארטן אין "בני היכלא" אין דעם זמר: **"וְלָא עָאלִין הַנֵּי כַּלְבִּין דַּחֲצִיפִין".** וועמען מיינט מען די 'כלבין חציפין'? נאר, וויבאלד א מענטש האט אויף זיך א 'פירסום

[סז] תהלים פא, י.

[סח] סוטה דף ד' ע"ב.

[סט] שבת דף ק"ה ע"ב.

[ע] סנהדרין דף צ"ב ע"א.

[עא] עיין זוהר חדש פר' נח: אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נֹחַ, ר' אֶלְכְּסַנְדְּרָאי פְּתַח (תהלים פא) לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר. **לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר - זֶה יֵצֶר הָרָע.** וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר, שֶׁלֹּא תִבְעוֹל אֲרָמִית. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, **לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר - שֶׁלֹּא תְּהֵא נֹחַ לִכְעֹס, שֶׁכָּל הַכּוֹעֵס, כְּאִלּוּ עוֹבֵד ע"א** ... אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִדַּת הַצַּדִּיק, קָשֶׁה לִכְעוֹס, וְנֹחַ לִרְצוֹת. וְזוֹ הַמִּדָּה גְּדוֹלָה מִכּוּלָּם. וּבָא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, **אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נֹחַ, נֹחַ בְּדַעְתּוֹ, נֹחַ בְּדִיבּוּרוֹ, נֹחַ בְּמַהֲלָכוֹ.** וּמִי עוֹשֶׂה זֶה? **אִישׁ צַדִּיק.** וּכְשֶׁמֵּת, אוֹמְרִים עָלָיו, אֵי עָנָיו, אֵי חָסִיד. **תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו,** וּלְמַאי יְזַכֶּה? **אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ** - לְמַעְלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

[עב] עיין תוכן הסיפור בשיש"ק (חדש) ח"ב, אות שי"ט.

[עג] ישעיה נו, יא.

של שקר'; "**עזות - מלכותא בלא תגא**"[עד]; אויבן האט מען אים נישט געקרוינט, אויבן האט מען אים נישט געגעבן קיין מלכות, ער נעמט זיך אליין א מלכות[עה].

רבי נתן האט זיך צושריגן אמאל: "כלב ארוים פון מיר, כלב ארוים!".

ער האט געזעהן עם איז עפעם צופיל פירסום דארטן, האט ער געשריגן: "כלב ארוים, כלב ארוים".

דער רבי האט דאך געזאגט[עו]: "**איך האב אין אייך אסאך אמת אריינגעבראכט!**". וואם איז דער 'אמת'? האבן א 'ישוב הדעת' פארן אויבערשטן, 'רבונו־של־עולם, האב אויף מיר רחמנות, פיר מיר מיט דיין אמת!'.

נאר דאם רעדן צום אויבערשטן דיבורים, אט די פארמעג וואם מיר באקומען דורכן רבי'ן, דאם איז שוין א גרויסע זאך.

אז איך פאל דורך מיט כעם, מיט שקרים, מיט גאוה - דערצייל שוין דעם אויבערשטן; איידער ער (- היצר הרע) קומט בין איך אים מקדים פריער; גלייך דערצייל שוין דעם אויבערשטן.

מיט די עצות פונעם רבי'ן, האבן א שייכות מיטן אויבערשטן, רעדן מיטן אויבערשטן, "אשפוך לפניו שיחי", אזוי קען איך האבן א קביעות'דיגע זאך; אז נישט (- בלי התבודדות), דער מענטש כאפט טאקע גוטע זאכן, אבער ער כאפט דעם היפך אויך.

[עד] סנהדרין דף ק"ה ע"א.

[עה] עיין ליקוטי מוהר"ן סי' כ"ב אות ד': יֵשׁ רוֹעִים שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא, וְהֵם גַּם כֵּן מְפָרְסְמֵי הַדּוֹר, וְכוֹפִין אֲנָשִׁים לִתְחוֹת שִׁעְבּוּדַיהוּ, וְעִקַּר מַלְכוּתָם הוּא עַל יְדֵי עַזּוּת, כִּי 'עַזּוּת מַלְכוּתָא בְּלָא תָגָא' (סַנְהֶדְרִין ק"ה.), וְהֵם כְּכֻלָּבִים בְּעַזּוּתָם, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָהוּ נ"ו): "**וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ הֻמָּה רֹעִים**", וְהֵן 'פְּנֵי הַדּוֹר כִּפְנֵי הַכֶּלֶב' (סוֹטָה מ"ט:); עיין גם ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ה' אות ה': יֵשׁ מַנְהִיגִים, שֶׁמִּתְנַהֲגִים בְּרַבָּנוּת וּמוֹשְׁלִים עַל עַם דַּל, וְהֵם מִתְגָּאִים עַל הַדּוֹר בְּחִנָּם, **כִּי לֹא נִתָּן לָהֶם גְּדֻלָּה מִן הַשָּׁמַיִם כְּלָל, רַק הֵם מִתְגָּאִים מֵעַצְמָם עַל הַדּוֹר בְּחִנָּם**, וְהֵם מְקַבְּלִין חֶרֶב הַגַּאֲוָה, בִּבְחִינַת (דְּבָרִים ל"ג): "וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ" עַל יְדֵי הַגֵּרִים הַנַּ"ל, שֶׁהֵם מַכְנִיסִין גַּאֲוָה בְּיִשְׂרָאֵל כַּנַּ"ל, וּמוֹשְׁלִים עַל עַם דַּל בְּחִנָּם, וְיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ אֶפְלוּ לְהַעֲנִישׁ אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַכְנִיעַ עַצְמוֹ תַּחַת מֶמְשַׁלְתָּם, וְכָל זֶה עַל יְדֵי חֶרֶב הַגַּאֲוָה הַנַּ"ל. וּבֶאֱמֶת אֵין זֶה נִקְרָא מַעֲנִישׁ, אֶלָּא מַזִּיק, כִּי הֵן מַזִּיקֵי עָלְמָא.

[עו] חיי מוהר"ן אות תקל"ח: אָמַר עַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁקָּשֶׁה לָהֶם שֶׁיָּרִימוּ אֶת עַצְמָן לְהַנְהִיג בְּרַבָּנוּת וְהִתְנַשְּׂאוּת מֵחֲמַת **שֶׁהִכְנַסְתִּי בָּהֶם אֱמֶת הַרְבֵּה יוֹתֵר מִדַּי**.

דער רבי האט א זאג געגעבן: "מיינע לייט וועט שוין נישט באקומען קיין עבירה, אז זיי וועלן טוהן, וועט עם זיין אָן הענט און אָן פים!".

מען פאלט דורך, אין דעם עולם פאלט מען דורך; אבער אז מען ווייסט פונעם רבי'ן איז עם 'אָן הענט און אָן פים'.

עם שטייט אין דער הקדמה פון תיקונים[עז]: "**הבא** להרגך, **השכם** להרגו"; זאגט די "תיקונים", ווער איז דער 'הבא להרגך'? דער יצר־הרע - ער איז דער 'הבא להרגך', ער קומט אלע טאג מיט טענות, נאר מקטרג זיין אויף יעדן איינעם, ער איז דער 'הבא להרגך'.

איז די עצה, "השכם", פעדער זיך פאר אים. עם שטייט נישט וואס 'השכם'; אבער מיט דער עצה פונעם רבי'ן איז 'השכם', פעדער זיך, 'דערצייל דעם אויבערשטן'.

אז א מענטש האט 'התבודדות' זאל ער זיך שוין באנוגן דערמיט?! דער יצר־הרע קומט צוגיין - וועט ער דען ווארטן ביז מארגן ווען ער וועט האבן התבודדות?! ער דארף 'שוין' דערציילן - 'רבונו של עולם!' - שוין רעדן.

איז שוין 'אָן הענט און אָן פים', די עבירה איז שוין 'אָן הענט און אָן פים', ער רעדט עם שוין פארן אויבערשטן, ער האט שוין 'וידוי דברים', דאם איז דער 'קיום תורה'.

רבי נתן האט געזאגט: "די תורה האבן מיר מקבל געווען דורך משה רבינו, און 'קיום התורה' - דורכן רבי'ן!"[עח]. דאם אז עם זאל זיך האלטן די תורה ביי מיר, עם זאל זיך האלטן די אלע מאמרי חז"ל אין מיר, מוז מען אנקומען צום רבי'ן!

[עז] דף ח' ע"ב.

[עח] עיין כוכבי אור - אנשי מוהר"ן, אות ו': אָמַר פַּעַם אַחַת בְּזֶה הַלָּשׁוֹן, **הַלִּמּוּד שֶׁל דִּינֵי הַתּוֹרָה נָתַן לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְהַלִּמּוּד שֶׁל קִיּוּם הַתּוֹרָה נָתַן לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי אַדְמוֹ"ר זַצַ"ל.** וְעַל זֶה מְרַמֵּז הַפָּסוּק "וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה", וּמְתַרְגֵּם יוֹנָתָן, "וּתְקַבְּלִין אֻלְפָּן חֲדָת בְּחֶדְוָה מִבְּחִירֵי דְּצַדִּיקַיָּא"; גם עיין ליקוטי הלכות הל' ברכת הפירות ה"ה אות ט"ו: **הַתּוֹרָה כְּבָר קִבַּלְנוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, אַךְ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה צְרִיכִין לְהָכִין אֶת עַצְמוֹ מֵחָדָשׁ וְלִזְכּוֹת לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ קִיּוּם הַתּוֹרָה.**

אפילו נאר עטליכע דיבורים - איך גיב דיר שוין א 'מחאה'[עט] - און עס איז שוין צובראכן אויף שטיקער, עס איז שוין נישט די גאוה, עס איז שוין נישט דער כעס, ער בעט שוין דעם אויבערשטן.

אז ער קומט צוגיין מקטרג זיין (- היצר הרע, אומר לו הקב"ה:) "איך האב שוין געהערט פון אים אליין"; "נאך איידער דו ביסט געקומען האט ער מיר שוין אליין דערציילט". דאס איז דער עיקר קיום התורה היינט[פ].

זיין א גאנצער מענטש אזוי ווי עס איז געווען אמאל, 'צדיקים', זיי זאלן קיינמאל נישט דורכפאלן, דאס איז היינט כמעט נישט שכיח, אבער על־כל־פנים גיב כאטש א מחאה, דערצייל כאטש דעם אויבערשטן, גיב א מחאה, און נאכאמאל און נאכאמאל.

עס שטייט אין תיקונים[פא]: "שמ"ע" מאכט ש'או מ'רום ע'יניכם. ביי "שמע ישראל" איז מען דאך מקבל אויף זיך 'עול מלכות שמים'; "שאו מרום עיניכם", הויב אויף די אויגן צום אויבערשטן, דאס איז א מין קבלת עול מלכות שמים - אויפהויבן די אויגן צום אויבערשטן.

דער רבי ברענגט טאקע אין די תורה פון חצות[פב]: "ובבוקר טוב להסתכל על השמים".

[עט] עיין ליקוטי הלכות הל' חזקת קרקעות ה"ה אות י"ג: אֲפִלּוּ אִם רוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ פּוֹעֵל, חַס וְשָׁלוֹם, בִּתְפִלָּתוֹ, אַדְרַבָּא, הָרַע מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר, אַף עַל פִּי כֵן יֵדַע וְיַאֲמִין שֶׁפּוֹעֵל הַרְבֵּה בִּתְפִלָּתוֹ וְצַעֲקָתוֹ, כִּי עַל כָּל פָּנִים תְּפִלָּתוֹ וְצַעֲקָתוֹ הוּא בְּחִינַת מָחָאָה.

[פ] כמבואר באריכות בליקוטי הלכות הל' ראש חודש ה"ה.

[פא] דף פ"ה ע"ב.

[פב] ליקוטי מוהר"ן סי' קמ"ט.

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל

ברכת מזל טוב מעומק הלב ליו"ר המכון, ה"ה

הרה"ח ר' **יוסף מענדל האס** שליט"א

לרגל אירוסי בנו החה"ח המופלג בתוי"ש כמר **נחמן שמעון** נ"י
עב"ג הרה"ח ר' **שמשון רפאל ערלאנגער** שליט"א מירושלים עיה"ק ת"ו

למזל טוב

המברכים: חברי המכון
למזל טוב

ברכת מזל טוב

לידידינו

הרה"ח ר' **יואל הלוי**
יוזשעף שליט"א

לרגל שמחת נישואי בתו עם החה"ח **צבי**
במוה"ר יהודה ראטמאן שליט"א

למזל טוב

בקשו רחמים מרובים
עבור האברך

אלטר נפתלי
בן-ציון
בן **מינדל**

לרפו"ש

לזכרון בהיכל ה'י

מו"ה **יצחק יעקב** ב"ר
מרדכי הלוי ע"ה
נלב"ע י"ד ניסן תשפ"ג

מרת **פיגא רבקה** בת
ר' **חיים צבי** ע"ה
נלב"ע ז' מנחם אב תשפ"ב

מרת **רוחמה שרה** בת
ר' **יצחק** ע"ה
נלב"ע י"ב שבט תשע"ט

מו"ה **יעקב** ב"ר **שמואל**
הכהן ע"ה
נלב"ע י"ג אייר תשפ"א

ר' **מנחם מענדל**
ב"ר **יעקב יהושע** ע"ה

הרה"ק רבי **שבתי** בן
רבי **מאיר** ע"ה

רבי **שמואל מאיר** בן
רבי **אהרן משה** ע"ה

הרבנית **פריידא** בת
רבי **מרדכי** ע"ה

מו"ה **בנימין שמואל** ב"ר
זושא וואלף רייס ע"ה
נלב"ע ד' מנחם אב תשפ"ו

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים